

Tillsyn och sanktioner på miljörättens område, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2002/03:54 Tillsyn och sanktioner på miljörättens område, två följdmotioner och ytterligare 64 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2002. I propositionen föreslår regeringen ändringar i miljöbalken och kommunallagen. I miljöbalken föreslås en ändring som innebär att om en kommun, till vilken tillsyn överläts ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot kommunallagens krav på att nämnden inte får utöva tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver, så skall tillsynsmyndigheten återkalla tillsynsuppgiften. I kommunallagen föreslås en ändring som innebär att en förtroendevald eller anställd hos kommunen är jävig i ett ärende som rör tillsyn över sådan verksamhet som han eller hon själv är knuten till. Ett ytterligare förslag i miljöbalken avser bestämmelser om vad en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut skall innehålla när domen eller beslutet rör verksamhet med förbränning av avfall. Vidare föreslås ett införande av en åtalsprövningsregel i miljöbalken och en sänkning av lägsta beloppet för miljöskaktionsavgift. Propositionen innehåller också ett förslag om rättelse och uppdatering av vissa av straffbestämmelserna i miljöbalken. Motionerna från den allmänna motionstiden omfattar miljöfrågor med anknytning till lagstiftning eller administration. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och föreslår att samtliga motionsyrkanden avslås.

I betänkandet finns 14 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund.....	7
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Reformering av miljöbalken m.m.....	9
Tillsynen och den kommunala organisationen.....	11
Övriga tillsynsfrågor.....	12
Kompletterande bestämmelser om vad en tillståndsdöm skall innehålla.....	14
Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m.....	15
Övriga straffrättsliga frågor.....	17
Sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffavgift.....	18
Redaktionella rättelser.....	20
Skydd av områden m.m.....	21
Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m.....	23
Äganderättsliga frågor.....	25
Allemansrättsliga frågor.....	27
Övriga lagstiftningsfrågor och administrativa frågor.....	29
Reservationer.....	34
1. Övriga tillsynsfrågor, punkt 3 (mp).....	34
2. Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m., punkt 5 (c).....	34
3. Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m., punkt 5 (mp).....	35
4. Övriga straffrättsliga frågor, punkt 6 (v).....	36
5. Sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffavgift, punkt 7 (c).....	36
6. Sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffavgift, punkt 7 (mp).....	37
7. Skydd av områden m.m., punkt 9 (m, c).....	37
8. Skydd av områden m.m., punkt 9 (kd).....	38
9. Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m., punkt 10 (v).....	39
10. Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m., punkt 10 (c).....	39
11. Äganderättsliga frågor, punkt 11 (m, kd, c).....	40
12. Allemansrättsliga frågor, punkt 12 (m, kd, c).....	40
13. Hållbarhetskommision, punkt 13 (fp, kd, c, mp).....	41
14. Övriga lagstiftningsfrågor och administrativa frågor, punkt 14 (kd).....	42
Särskilda yttranden.....	43
1. Tillsyn och sanktioner på miljöstraffens område, m.m. (m).....	43
2. Reformering av miljöbalken m.m., punkt 1 (c).....	43
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	45
Propositionen.....	45
Följdmotioner.....	45
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	46
<i>Bilaga 2</i>	

Regeringens lagförslag.....	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Reformering av miljöbalken m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ218 yrkande 4, 2002/03: MJ293, 2002/03: MJ353 yrkande 1, 2002/03: MJ420 yrkande 7, 2002/03: MJ428 yrkande 31 i denna del och 2002/03: N227 yrkande 7 i denna del.

2. **Tillsynen och den kommunala organisationen**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 26 kap. 4 § och lag om ändring i kommunallagen (1991:900). Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del.

3. **Övriga tillsynsfrågor**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ218 yrkande 1, 2002/03: MJ376 yrkandena 1 och 2, 2002/03: MJ410, 2002/03: MJ420 yrkande 8, 2002/03: MJ432 yrkande 11 och 2002/03: Bo319 yrkande 5.

Reservation 1 (mp)

4. **Kompletterande bestämmelser om vad en tillståndsdom skall innehålla**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 19 kap. 5 § och 22 kap. 25 b §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och avslår motion 2002/03: MJ19 yrkande 1.

5. **Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m.**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 29 kap. 11 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och avslår motionerna 2002/03: MJ18 yrkande 3, 2002/03: MJ19 yrkande 2 och 2002/03: MJ428 yrkande 31 i denna del.

Reservation 2 (c)

Reservation 3 (mp)

6. **Övriga straffrättsliga frågor**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ218 yrkande 2, 2002/03: MJ249, 2002/03: MJ264 och 2002/03: MJ353 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

7. Sänkning av lägsta beloppet för miljö sanktionsavgift

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 30 kap. 2 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och avslår motionerna 2002/03: MJ18 yrkandena 1 och 2, 2002/03: MJ19 yrkande 3, 2002/03: MJ218 yrkande 3, 2002/03: MJ302, 2002/03: MJ428 yrkande 31 i denna del, 2002/03: MJ429 yrkande 8, 2002/03: MJ437 och 2002/03: N227 yrkande 7 i denna del.

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (mp)

8. Redaktionella rättelser

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken, i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan, med den ändringen att 29 kap. 8 § första stycket 25 erhåller följande lydelse:

skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier, eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,
Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2002/03:54 i denna del.

9. Skydd av områden m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ213, 2002/03: MJ232, 2002/03: MJ233, 2002/03: MJ236 yrkandena 1 och 2, 2002/03: MJ239, 2002/03: MJ250, 2002/03: MJ280, 2002/03: MJ345, 2002/03: MJ382, 2002/03: MJ390, 2002/03: MJ416, 2002/03: MJ438, 2002/03: MJ466, 2002/03: MJ473, 2002/03: N304 yrkande 9, 2002/03: N345 yrkande 23, 2002/03: Bo223 yrkande 7 och 2002/03: Bo265 yrkande 2.

Reservation 7 (m, c)

Reservation 8 (kd)

10. Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ229, 2002/03: MJ384 och 2002/03: MJ428 yrkande 35.

Reservation 9 (v)

Reservation 10 (c)

11. Äganderättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ268 yrkande 7, 2002/03: MJ317, 2002/03: MJ355 yrkandena 1 och 2, 2002/03: MJ428 yrkandena 16–18 och 2002/03: N269 yrkande 6.

Reservation 11 (m, kd, c)

12. Allemansrättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ205, 2002/03:MJ237, 2002/03:MJ268 yrkande 8, 2002/03:MJ355 yrkande 3, 2002/03:N345 yrkande 22 och 2002/03:N391 yrkande 11.

Reservation 12 (m, kd, c)

13. Hållbarhetskommision

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ315 yrkande 1.

Reservation 13 (fp, kd, c, mp)

14. Övriga lagstiftningsfrågor och administrativa frågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ308 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ379, 2002/03:MJ385, 2002/03:MJ432 yrkande 7 och 2002/03:MJ433.

Reservation 14 (kd)

Stockholm den 22 maj 2003

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Alf Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Roger Karlsson (c) och Gunnar Goude (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I mars 2003 lämnade regeringen till riksdagen proposition 2002/03:54 Tillsyn och sanktioner på miljörättens område. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar förslagen till ändringar i miljöbalken och kommunallagen (1991:900). Förslagen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet och återges i *bilaga 1*. Lagförslagen återges i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har två motioner (c, mp) med totalt sex yrkanden väckts. I sammanhanget behandlar utskottet därutöver ytterligare 64 yrkanden från allmänna motionstiden 2002. Dessa tar upp miljöfrågor av lagstiftningskaraktär och administrativ karaktär. Dessa förslag återfinns i *bilaga 1*.

Bakgrund

I november 1999 uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att bl.a. utreda hur många kommuner som slagit samman den nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet med andra nämnder, vilka andra uppgifter dessa nämnder fullgör och hur ansvaret för den operativa tillsynen inom miljö- och hälsoskyddsområdet fördelas i sådana fall. I oktober 2000 redovisade Naturvårdsverket uppdraget i sin rapport Kommunernas organisation för tillsyn över miljöfarlig verksamhet m.m. I rapporten föreslogs två lagändringar som behandlas i denna proposition.

Ett förslag i denna proposition avser bestämmelser om vad en tillståndsdokument eller ett tillståndsbeslut skall innehålla när domen eller beslutet rör en verksamhet med förbränning av avfall. Förslaget föranleds av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG av den 4 december 2000 om förbränning av avfall.

Regeringen bemyndigade i december 1999 chefen för Miljödepartementet att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109). Kommittén antog namnet Miljöbalkskommittén. I juni 2002 överlämnade kommittén delbetänkandet Miljöbalken under utveckling. Ett principbetänkande (SOU 2002:50). Betänkandet innehöll några lagförslag som behandlas i denna proposition. Förslagen avser införandet av en åtalsprövningsregel i miljöbalken och en sänkning av lägsta beloppet för miljö-sanktionsavgift. Denna proposition innehåller också ett förslag om rättelse och uppdatering av straffbestämmelserna i 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken.

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslagen. Lagrådets påpekanden har beaktats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i miljöbalken och kommunallagen (1991:900). I miljöbalken föreslås en ändring som innebär att om en kommun, till vilken tillsyn överlåtits enligt 26 kap. 3 § miljöbalken, ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot 3 kap. 5 § andra stycket kommunallagen, så skall tillsynsmyndigheten återkalla tillsynsuppgiften. I kommunallagen föreslås en ändring som innebär att en förtroendevald eller en anställd hos kommunen är jävig i ett ärende som rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till.

För att genomföra vissa krav i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG om förbränning av avfall föreslår regeringen en ny paragraf i miljöbalken som förtydligar de specifika krav på vad en tillståndsdom skall innehålla när den gäller verksamheter med förbränning av avfall. Vidare föreslås att en åtalsprövningsregel införs i miljöbalken. Den innebär att när miljö sanktionsavgift kan åläggas, och annan påföljd än böter inte kan antas, får åtal väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt. Det föreslås även att det lägsta beloppet för miljö sanktionsavgift sänks från 5 000 kr till 1 000 kr.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2003.

Utskottets överväganden

Reformering av miljöbalken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker sex motionsyrkanden (s, m, kd, c) med krav på olika förändringar i miljöbalken. Utskottet hänvisar därvid till Miljöbalksutredningens pågående arbete. Jämför särskilt yttrande 2 (c).

Motionerna

Enligt motion MJ420 (m) yrkande 7 har den nuvarande utformningen av miljöbalken lett till en mycket hård belastning för tillsynsmyndigheterna med småärenden. Enligt motionärerna har myndigheterna svårt att klara av de verkligt viktiga uppgifterna. Motionärerna anser därför att antalet regler bör minskas och miljöbalken förändras så att de viktigaste uppgifterna prioriteras. I motion MJ428 (c) yrkande 31 (delvis) efterlyses ett tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén. Motionärerna föreslår i enlighet härmed en rad frågor som kommittén bör undersöka; Enligt motionärerna bör miljöbalken bli bättre anpassad till verkligheten; Vidare skall företagare kunna vända sig till tillsynsmyndigheten för att få bra råd och service utan att riskera påföljder; Markägare skall inte drabbas på ett negativt sätt när staten griper in med inskränkningar i markanvändning; Miljöbalkskommittén behöver dessutom både för miljöns och för markägarnas skull se över reglerna om markavvattning. Osäkerheten kring vilka regler som gäller i olika fall får enligt motionärerna till följd att många skogsägare känner sig mycket osäkra på vad som gäller. Detta leder till att nödvändiga rensningar skjuts på framtiden. I sin tur leder detta till minskad produktion och på sikt försämrade avkastningsmöjligheter för skogsägarna; Gamla vattendomar bör miljöprövas, eftersom deras högsta och lägsta dämningssgränser i många fall har visat sig vara orealistiska. Detta har medfört negativ miljöpåverkan för bl.a. den biologiska mångfalden. Också i motion MJ293 (s) efterfrågas en översyn av miljöbalken. Enligt motionärerna har miljöbalken retroaktiv verkan i vissa fall genom att en person som förvärvat ett aktiebolag där verksamheten försålts för att i det tomma bolaget driva ny verksamhet kan bli skyldig att miljösanera ett område där han eller hon inte bedrivit verksamhet samtidigt som den som drivit verksamheten och sålt bolaget blir fri från ansvar. För att förhindra att oskyldiga drabbas bör enligt motionärerna översynen av miljöbalken därför även avse konsekvenserna av lagstiftningen.

Enligt motion MJ353 (m) yrkande 1 behöver reglerna i miljöbalken förenklas för att förutsättningarna för jordbruksnäringen skall bli bättre. Motionärerna hävdar att miljöbalken har medfört svårigheter för jordbruk och andra företag. Också i motion N227 (m) yrkande 7 (delvis) efterlyses en mer

företagarvänlig miljöbalk. Miljöbalken måste uppfylla krav på överblickbarhet. Det är enligt motionärerna ändå inte ovanligt att småföretag som vänder sig till myndigheter för rådgivning får olika svar beroende på vilken myndighet som svarar. Miljöbalken är i vissa delar dåligt anpassad till de små företagen hävdas det i motion MJ218 (kd) yrkande 4. De förändringar som nyligen föreslagits av Miljöbalkskommittén är enligt motionen inte tillräckliga för att komma till rätta med bristerna, utan kommittén bör göra en ny översyn av lagen med hänsyn tagen till små företags situation.

Utskottets överväganden

Regeringen bemyndigade i december 1999 chefen för Miljödepartementet att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag på nödvändiga reformer (dir. 1999:109). Kommittén, som antog namnet Miljöbalkskommittén, lämnade ett betänkande, Miljöbalken under utveckling – Ett principbetänkande (SOU 2002:50) i juni 2002. I betänkandet presenterar utredningen förslag till de mer omfattande ändringar av lagstiftningen som uppdraget kan medföra och redovisar samtidigt de dittills gjorda erfarenheterna av miljöbalkens hänsynsregler. Det är bl.a. med detta betänkande som grund som förevarande proposition utarbetats. Kommittén skall därutöver presentera förslag på de effektiviseringsåtgärder som går att genomföra med nuvarande prövningsorganisation senast den 31 december 2003. Senast den 31 mars 2004 skall kommittén redovisa tänkbara alternativ för hur en framtida prövningsorganisation kan se ut i stort. Regeringen avser att efter remissbehandling av kommitténs överväganden återkomma med tilläggsdirektiv för kommitténs slutliga behandling av denna fråga. Förslag i övriga frågor, däribland en ingående redovisning av hur miljöbalken fått genomslag i den praktiska tillämpningen, skall redovisas senast den 30 juni 2005 (dir. 2003:61). Därutöver har regeringen i beslut i december 2001 uppdragit åt Naturvårdsverket att föreslå förenklningar av lagar och förordningar inom sitt ansvarsområde. Detta uppdrag redovisades i maj 2002 (dnr 104-006947-01 Sr). Av redovisningen framgår att Naturvårdsverkets arbete har utgått från synpunkter som företrädare för näringslivet har lämnat. Utskottet konstaterar således att miljöbalken är under utvärdering och föremål för kommande ändringsförslag. Det är enligt utskottets mening viktigt att detta arbete får avslutas och presenteras mera i sin helhet innan riksdagen vidtar några åtgärder. Utskottet anser därför att motionsförslagen med krav på sådana förändringar i miljöbalken som inte nu är föremål för propositionens förslag bör anstå tills vidare. På grund härav avstyrker utskottet motionerna MJ420 (m) yrkande 7 och MJ428 (c) yrkande 31 (delvis). När det gäller motion MJ293 (s) vill utskottet därutöver anföra att enligt 10 kap. 2 § miljöbalken är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som enligt 1 § medfört skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare) ansvarig för efterbehandling av området, byggnader eller anläggningar. Denna bestämmelse står i överensstämmelse

med principen om att förorenaren skall betala. Om flera verksamhetsutövare eller fastighetsägare är ansvariga är ansvaret solidariskt. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling skall dock svara endast för den del som motsvarar bidraget (6 §). Det bör observeras att bestämmelsen således riktar sig mot verksamhetsutövare som har någon del i skadan. Utskottet avstyrker också denna motion.

Utskottet vill i huvudsak hänvisa till ovanstående resonemang också när det gäller de motionsyrkanden som efterlyser olika förslag på mera företagervänliga regler i miljöbalken. I detta sammanhang vill utskottet emellertid också lyfta fram vad regeringen i direktiven till Miljöbalkskommittén anger om små och medelstora företag. Enligt direktiven skall kommittén belysa hur sådana företag påverkas av hänsynsreglerna och vid behov föreslå åtgärder för att underlätta för företagen att leva upp till miljöbalkens mål. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ218 (kd) yrkande 4, MJ353 (m) yrkande 1 och N227 (m) yrkande 7 (delvis).

Tillsynen och den kommunala organisationen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att införa en ny jävsregel i kommunallagen och om att möjliggöra för tillsynsmyndigheten att i vissa fall återkalla en kommuns rätt till tillsyn i visst fall.

Propositionen

Regeringen föreslår att en ny jävsregel införs i 6 kap. 25 § kommunallagen (1991:900). Den innebär att en förtroendevald eller en anställd hos kommunen skall anses jävig i ärenden om tillsyn över en kommunal verksamhet som han själv är knuten till. Följdändringar föreslås i 6 kap. 27 § och 7 kap. 15 § kommunallagen.

Vidare föreslår regeringen att tillsyn som har överlåtits till en kommun skall återkallas, om kommunen ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot 3 kap. 5 § andra stycket kommunallagen (1991:900).

Utskottets överväganden

Utskottet finner i överensstämmelse med förslaget i propositionen att det är motiverat att införa en ny jävsregel i kommunallagen för att förhindra att frågor om drift och tillsyn på kommunal nivå hanteras av samma personer. Regeln innebär att det tydligt kommer att framgå att jäv föreligger om en förtroendevald eller en anställd hos kommunen deltar eller närvarar vid handläggningen av ett ärende om tillsyn över en kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till.

Som regeringen påpekar i propositionen är det nödvändigt att underlätta för länsstyrelserna att agera och samtidigt ge kommunerna ytterligare en drivkraft för att avstå från en organisation som inte är förenlig med kommunallagen. Utskottet anser därmed i likhet med regeringen att det därför uttryckligen bör framgå av lagen att tillsynsmyndigheten skall återkalla tillsynen om en kommun till vilken tillsyn överlåtits ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot 3 kap. 5 § andra stycket kommunallagen. Den nya bestämmelsen innebär en ändring i 26 kap. 4 § miljöbalken.

Sammanfattningsvis instämmer utskottet i regeringens bedömning och tillstyrker propositionens förslag i denna del.

Övriga tillsynsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (kd) om resurstilldelningen för tillsynsverksamheten m.m. med hänvisning till utskottets ställningstaganden i samband med budgetbehandlingen. Vidare avstyrker utskottet fem motionsyrkanden (s, m, mp) med olika krav på förändringar i tillsynsverksamheten i huvudsak med hänvisning till pågående reformarbete. Jämför reservation 1 (mp).

Motionerna

Enligt motion MJ218 (kd) yrkande 1 har länsstyrelserna och kommunerna tilldelats uppgiften som tillsynsmyndigheter. Det tillskott av resurser för prövning och tillsyn som tillfördes länsstyrelserna stod emellertid inte i proportion till de utgifter uppgifterna medförde, och kommunerna fick inga tillskott alls. Detta bör man enligt motionen ändra på. Också i motion MJ432 (kd) yrkande 11 efterfrågas ökade resurser till kommunerna för upprätthållande av miljöbalkens ambitioner. Motionärerna anför att miljöbalken har inneburit en ökad arbetsbelastning för kommuner och myndigheter, vilket ställer krav på ökade resurser.

Enligt motion MJ420 (m) yrkande 8 tas tillsynsavgifter ut av näringsidkare från flera håll och då ofta som en årlig generell avgift. Motionärerna anser att tillsynsmyndigheterna måste samordna sina verksamheter för att minska kostnaderna. En avgift måste förutsätta att myndigheten utfört en konkret prestation, och avgift skall inte utgå då någon anmärkning inte riktas mot företagaren. I motion Bo319 (s) yrkande 5 uttrycks uppfattningen att kommunernas ansvar för tillsyn över det enskilda byggandets miljöhänsyn enligt miljöbalken bör tydliggöras. Enligt motion MJ410 (s) är det viktigt att miljökontrollen av vattenverksamhet och av tyngre och större enheter som t.ex. basindustrin decentraliseras till den kommunala nivån.

I motion MJ376 (mp) påpekas att kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder bör ges rätt att utfärda generella föreskrifter. Motionärerna anför att det i miljöbalken finns en s.k. ersättningsprincip (substitutionsprincip) som

innebär att man vid hantering av produkter skall använda det minst miljöfarliga alternativet, såvida det inte är oskäligt mycket dyrare. Kommunernas tillsynsmyndigheter måste i dag vända sig till varje verksamhetsutövare, vilket är ineffektivt. De bör i stället ges rätt att utarbeta generella föreskrifter enligt miljöbalkens tillåtlighetsregler (yrkande 1). Vidare bör kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder ges rätt att förelägga kommunen att upprätta åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet. Om gränsvärden för luftkvalitet inte uppnås finns stöd i miljöbalken för att ställa krav på åtgärdsprogram. Dessa beslut kan emellertid inte fattas av den lokala tillsynsmyndigheten. En miljö- och hälsoskyddsnämnd kan alltså inte förelägga den egna kommunen att upprätta ett åtgärdsprogram. Den lokala myndigheten behöver därför stärkas (yrkande 2).

Utskottets överväganden

När det gäller kraven i motionerna MJ218 (kd) yrkande 1 och MJ432 (kd) yrkande 11 om ökad resurstilldelning till tillsynsverksamheten m.m. vill utskottet framhålla att det av budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 49) framgår att länsstyrelserna och flera andra myndigheter tillförs ytterligare medel för åren 2002–2004. Förstärkningen görs i enlighet med förslagen i regeringens proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (bet. 2001/02:MU3, rskr. 2001/02:36). För åren 2001 t.o.m. 2003 tillfördes länsstyrelseanslaget 15 miljoner kronor för förstärkt miljötillsyn, och resursförstärkningen beräknas ligga fast fr.o.m. år 2004 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 18 s. 45, bet. 2001/02:BoU1). I Miljöbalkskommitténs uppdrag ligger bl.a. att undersöka hur kommunerna tillämpar miljöbalkens bestämmelser. En första redovisning görs i kommitténs delbetänkande Miljöbalken under utveckling (SOU 2002:50) och en slutlig redovisning av uppdraget kommer att presenteras i december 2003. Det bör vidare påpekas att motionerna är allmänt hållna och att någon närmare redovisning av hur ökade resurser skall användas inte anges. Utskottet avstyrker motionerna med hänvisning till det anförda.

Som utskottet framhållit ovan har Miljöbalkskommittén att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer. Kommittén analyserar bl.a. avgiftssystemet och gränsdragningen mellan skatt och avgift vid myndighetsutövning som rör ett kollektiv. Särskilt intresse skall också ägnas tillsynens effektivitet samt dess förhållande till de standardiserade miljöledningssystemen EMAS och ISO 14001 (dir. 1999:109). I sitt delbetänkande (SOU 2002:50) ägnas ett helt kapitel åt prövningen av vattenverksamheten. Naturvårdsverket har i rapporten Förenklingar av regelverket inom Naturvårdsverkets ansvarsområde (dnr 104-006947-01 Sr) utvärderat länsstyrelsens och kommunernas förutsättningar att bedriva tillsyn. Naturvårdsverket har där bl.a. pekat på behovet av en lokal, kommunal tillsyn på miljöområdet. Naturvårdsverket framhåller emellertid att det behövs en samlad analys av hela miljöbalkens tillsynsområde och att miljöområdet vore särskilt lämpligt för de pilotprojekt som Tillsynsutredningen

föreslår (Statlig tillsyn – granskning på medborgarnas uppdrag, SOU 2002:14). Därutöver konstaterar Naturvårdsverket att Miljöbalkskommittén har i uppdrag att bl.a. kartlägga tillämpningen av miljöbalkens allmänna hänsynsregler hos domstolar och myndigheter. Som utskottet tidigare konstaterat pågår det ett omfattande utvärderingsarbete på miljörättens område, ett arbete som syftar till att effektivisera och förbättra de regelverk som motionerna MJ376 (mp) yrkandena 1 och 2, MJ410 (s), MJ420 (m) yrkande 8 samt Bo319 (s) yrkande 5 avser. Utskottet anser för egen del att detta arbete inte bör föregripas genom att riksdagen nu vidtar några åtgärder. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motionerna i berörda delar.

Kompletterande bestämmelser om vad en tillståndsdöm skall innehålla

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen med anledning av ett EG-direktiv föreslagit om vad en dom eller ett beslut om tillstånd till en verksamhet med förbränning av avfall skall innehålla. I samband därmed avstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp) med förslag på ytterligare krav.

Propositionen

Regeringen föreslår att miljöbalkens bestämmelser om vad en tillståndsdöm skall innehålla kompletteras med de preciseringar som behövs till följd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG av den 4 december 2000 om förbränning av avfall. Med preciseringarna klargörs att en dom om tillstånd till en verksamhet med förbränning av avfall skall innehålla uppgifter om förbränningsanläggningens totala kapacitet för förbränning av avfall, en förteckning över de avfallskategorier och de avfallsmängder som får förbrännas, en förteckning över de mängder av olika kategorier av farligt avfall som får förbrännas, villkor om det farliga avfalllets minsta och högsta flöde, lägsta och högsta värmevärde och maximala innehåll av föroreningar samt villkor om längsta tid under vilken det i samband med tekniskt oundvikliga driftstopp, driftstörningar eller fel i renings- eller mätutrustning får ske sådana utsläpp av föroreningar till luft och vatten som överskrider fastställda värden. En motsvarande följdändring föreslås i bestämmelserna om vad ett tillståndsbeslut skall innehålla.

Motionen

Enligt motion MJ19 (mp) yrkande 1 skall avfallet vara sorterat så att de nationella återvinningsmålen uppnås, och detta kontrolleras genom stickprov med plockanalyser. Det är angeläget att minska mängden avfall till förbränning bl.a. genom att stimulera sortering och genom att införa skatt på för-

bränning av avfall. Mot bakgrund härav bör regler införas i miljöbalken om att avfall till förbränning skall vara så väl sorterat att de nationella återvinningsmålen uppnås.

Utskottets överväganden

Som regeringen påpekar måste enligt direktiv 2000/76/EG (avfallsförbränningsdirektivet) de tillstånd som lämnas till verksamheter med förbränning av avfall innehålla vissa preciserade uppgifter (artiklarna 4.4, 4.5 och 13.1). Eftersom det saknas uttryckliga svenska bestämmelser om att ett tillstånd till en verksamhet med förbränning av avfall skall innehålla de specifika uppgifter som krävs enligt direktivet föreslår regeringen en särskild paragraf, 22 kap. 25 b §, med de precisa krav som följer av avfallsförbränningsdirektivet och som inte redan framgår av de allmänna kraven i 22 kap. 25 §. De specifika uppgifterna skall också anges när en annan myndighet än domstol beviljar tillstånd. Därför föreslår regeringen att bestämmelserna i 19 kap. 5 § miljöbalken kompletteras med en hänvisning till den nya paragrafen. Utskottet instämmer i regeringens bedömning och tillstyrker förslagen i denna del.

När det gäller motion MJ19 (mp) yrkande 1 vill utskottet påpeka att enligt 19 § andra stycket avfallsförordningen (2001:1063) får Naturvårdsverket meddela närmare föreskrifter om sortering av brännbart avfall. Föreskrifter om hantering och sortering av avfall har utfärdats i Naturvårdsverkets föreskrifter om hantering av brännbart avfall (NFS 2001:17). Utskottet avstyrker motionen i berörd del.

Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att införa en åtalsprövningsregel i miljöbalken och avstyrker därmed ett yrkande (mp) om avslag på propositionen i den delen. Vidare avstyrker utskottet ytterligare två motionsyrkanden (c) med anslutande krav på förändringar i miljöbalkens straffregler. Jämför reservationerna 2 (c) och 3 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att en åtalsprövningsregel införs i miljöbalken. Den innebär att när miljöstraffavgift kan tas ut och gärningen inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Motionerna

I motion MJ19 (mp) yrkande 2 yrkas avslag på regeringens förslag om att införa en åtalsprövningsregel i miljöbalken och föreslås att man avvaktar med en sådan regel. Motionärerna anför att de inte är helt emot åtalsprövningsregeln, men vill invänta övriga förslag från Miljöbalkskommittén och ta ställning till dem i ett sammanhang. Avkriminalisering av miljöbrott bör ske med största försiktighet med tanke på de signaler det kan ge allmänhet och olika samhällsaktörer.

Enligt motion MJ18 (c) yrkande 3 är den åtalsprövningsregel som föreslås i propositionen ett steg i rätt riktning, men inte tillräcklig. Bagatellartade överträdelser kommer fortfarande att vara kriminella i lagens mening. Miljöbalkskommittén har också uttalat att avkriminalisering av vissa överträdelser gentemot miljöbalken skulle kunna bidra till ett bättre tillsynsklimat och till att spara tillsynsmyndigheternas resurser.

I motion MJ428 (c) yrkande 31 (delvis) efterlyses tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén. Enligt motionen har över hälften av alla utdömda miljöbrott i Sverige bedömts som ringa brott, dvs. mindre förseelser såsom nedskräpning, för sent inlämnade miljörapporter etc. Alltmer resurser går åt till utredningsarbeten hos åklagare och polis, eftersom tillsynsmyndigheten vid blotta misstanken om miljöbrott måste anmäla detta. Dessutom måste en miljö sanktionsavgift påföras den som gjort en lagöverträdelse. Denna dubbelbestraffning gäller oavsett grovhet i överträdelsen. Miljöbalken måste omarbetas så att den betraktar både näringslivs- och miljöintressen. Ekologi och ekonomi måste förenas på ett sunt sätt i strävan mot en hållbar utveckling. Miljöbalken måste utformas så att rimlighetsbedömning kan göras i det enskilda fallet. I många fall är sanktionsavgift mer rimligt än åtalsanmälan. Miljöbrotten måste få konsekvenser i proportion till brottets art. Dessutom bör dubbelbestraffningen avskaffas vid små förseelser.

Utskottets överväganden

Som regeringen påpekar är miljörättens sanktioner av två olika slag. För miljö sanktionsavgift räcker det att konstatera att en miljöregel har överträtts oavsett om någon straffbar handling begåtts. För straff däremot krävs att en fysisk person har begått en brottslig gärning. En och samma handling eller underlåtelse kan alltså komma att sanktioneras med både en avgift och ett straff. Det är när en fysisk person för en sådan aktivitet eller inaktivitet träffas av både avgift och straff som han eller hon kan uppleva sig vara utsatt för onödig ”dubbelbestraffning”. Utskottet anser i likhet med regeringen att starka skäl talar för att denna effekt av sanktionssystemet mildras. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag i denna del och avstyrker därmed motion MJ19 (mp) yrkande 2.

Regeringen påpekar i propositionen att en förutsättning för att en åtalsprövningsregel skall vara tillämplig är att överträdelsen kan beivras med en miljö sanktionsavgift och att åtal skall väckas om en gärning sannolikt kommer att medföra en strängare påföljd än böter. I det senare fallet kan nämligen

gen en miljöstraffsavgift inte anses vara tillräcklig som sanktion. När en åtalsprövningsregel är tillämplig, är, som regeringen påpekar, utgångspunkten att åtal inte skall väckas. Vid prövningen av frågan om åtal skall väckas eller inte måste en helhetsbedömning av samtliga omständigheter göras. För gärningar där sanktionsavgift faktiskt har ålagts, eller kommer att åläggas, och för vilka straffvärdet inte är högt bör åtal inte väckas. Utskottet delar regeringens uppfattning att straffvärdet får anses lågt exempelvis när gärningen begåtts av oaksamhet och oaksamheten varit ringa. Även andra omständigheter i det enskilda fallet kan göra att straffvärdet är lågt. Som exempel nämner regeringen underlåtenhet att lämna in miljörapporter i tid. I fall då det vore uppenbart oskäligt att ta ut miljöstraffsavgift torde det, som regeringen påpekar, inte heller finnas anledning att väcka åtal. Med hänvisning till vad regeringen anför avstyrker utskottet motion MJ428 (c) yrkande 31 (delvis) såsom i huvudsak tillgodosedd. Utskottet avstyrker jämväl motion MJ18 (c) yrkande 3.

Övriga straffrättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motionsyrkanden (s, m, kd, v) med krav bl.a. på införande av en möjlighet att utdöma företagsbot i miljöbalken. Jämför reservation 4 (v).

Motionerna

I motion MJ218 (kd) yrkande 2 föreslås att det utarbetas en träffsäkerhetsanalys i de åtalsärenden som berör miljöbalken. I motion MJ264 (v) yrkar motionärerna en lagändring i syfte att kunna ställa juridiska personer till svars för miljöbrott. Enligt motionärerna i motion MJ353 (m) yrkande 2 behövs miljöbalken ses över ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Slutligen efterlyser motionärerna i motion MJ249 (s) utökade möjligheter att utdöma företagsbot.

Utskottets överväganden

Miljöbalksutredningen påpekar i sitt delbetänkande Miljöbalken under utveckling (SOU 2002:50) att i Sverige kan endast fysiska personer begå brott och straffas. Enbart människors handlingar och underlåtenheter kan utgöra straffbara handlingar. Som utredningen påpekar innebär detta att om straffansvaret avser att reglera verksamhet i ett företag, såsom är fallet vid många av de verksamheter som faller under miljöbalkens straffregler, uppkommer svårigheter vid tillämpningen. På miljörättens område är problemen att finna den som skall bära det straffrättsliga ansvaret vid överträdelse som begåtts inom ramen för en juridisk person mycket stora. Detta kan enligt utredningen bero på många faktorer. Ansvarsfördelningen mellan de personer som verkar inom den juridiska personen kan vara oklar utan att man därför kan lasta ledningen för företaget för detta. Anledningen till att en skada eller risk för skada har

uppstått kan bero på att flera personer varit inblandade som inte varit helt aktsamma. Vad var och en gjort kan kanske inte anses så oaktsamt att hans eller hennes gärning är straffbar, även om den samlade oaktsamheten kan vara betydande. Utredningen påpekar att det har presenterats ett förslag om ändringar i reglerna om företagsbot (Företagsbot Ds 2001:69) som innebär att förutsättningarna för att ålägga företagsbot görs mindre begränsade. Om detta förslag antas kan en stor del av miljöbrotten komma att träffas av företagsbot, också sådana överträdelser som i dag är belagda med miljöstraffsavgifter. Utredningen anser att det finns behov av att utreda hur de nu befintliga sanktionerna kan påverka olika rättssubjekt inom ramen för den utvärdering som skall ske. Det kan enligt utredningen också finnas anledning att ta ställning till hur reglerna om miljöstraffsavgift skall förhålla sig till företagsbot. Miljöbalksutredningen argumenterar för att det finns skäl som talar för en generell lösning av frågan om vem som skall bära det straffrättsliga ansvaret för brott som begås i företagsverksamhet, men att vissa miljöbrott har en sådan utformning att det ligger nära till hands att överväga en särskild lösning inom miljöstraffrätten. Frågan har stor betydelse för möjligheterna att beivra brott mot straffbestämmelserna i miljöbalken. Mot bakgrund härav avser Miljöbalksutredningen att ytterligare överväga dessa frågor. I avvaktan på resultatet härav avstyrker utskottet motionerna MJ249 (s) och MJ264 (v). Utskottet avstyrker dessutom motionerna MJ218 (kd) yrkande 2 och MJ353 (m) yrkande 2.

Sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffsavgift

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att sänka det lägsta beloppet för miljöstraffsavgiften. Samtidigt avstyrker utskottet sex motionsyrkanden (m, kd, c) med krav som anses i huvudsak tillgodosedda genom regeringens förslag. Slutligen avstyrker utskottet fyra motionsyrkanden (m, c, mp) om att anpassa miljöstraffsavgiften till företagets omsättning m.m. Jämför reservationerna 5 (c) och 6 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att det lägsta beloppet för miljöstraffsavgift sänks från 5 000 kr till 1 000 kr.

Motionerna

Enligt motion MJ18 (c) yrkande 1 bör reglerna i miljöbalken främja samarbete, inte utgöra ett hinder. Motionärerna anser det därför rimligt att jämställa en sent inkommen miljörapport med en sent inkommen deklaration. På grund härav anser de att det bör införas en förseningsavgift som ersättning för miljöstraffsavgiften vid triviala förseelser. Vidare begär motionärerna i

motionens yrkande 2 ändringar av systemet med miljöstraffsavgifter så att avgifterna tar hänsyn till företagets storlek, graden av miljöfara samt uppsåt. De anför att en stor del av miljöstraffsavgifterna inriktar sig på att komma åt standardöverträdelser. Med standardöverträdelser menas sådana som är enkla att uppdaga, oavsett om företagaren har haft ett uppsåt eller om det funnits fara för människors hälsa eller miljön. Straffsavgifterna är i de flesta fall fasta och anpassas alltså inte till företagets omsättning eller storlek. En liknande uppfattning kommer till uttryck i motion MJ218 (kd) yrkande 3. Enligt motionen måste straffsåtgärderna stå i proportion till det inträffade. Motionärerna anser därför att miljöstraffsavgiften borde ta hänsyn till graden av miljöfara, uppsåt och företagets storlek. Även i motion MJ302 (kd) efterlyses en sådan förändring av miljöbalken, vilken enligt motionärerna bör revideras för att straffbestämmelserna skall bli tydliga och verklighetsförankrade. Lagar som stiftas skall vara möjliga att efterleva, och om inte något uppsåt att bryta mot bestämmelser föreligger skall det finnas en möjlighet att sätta ned avgiften, anser motionärerna.

Också i motion MJ428 (c) yrkande 31 (delvis) framförs åsikten att en sent inkommen miljörapport bör behandlas på samma sätt som en sent inkommen deklaration. Vidare anser motionärerna att reglerna för straffsavgifter bör anpassas efter företagets omsättning. Regeringen bör därför ge ett tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén i dessa syften. Också enligt motion MJ429 (m) yrkande 8 efterlyses förändringar av miljöbalken i så måtto att rättsäkerheten för enskilda och företagare säkerställs. Enligt motionärerna måste det vara rimliga proportioner mellan överträdelser och straff. Straffsavgifterna måste därför sänkas kraftigt och reglerna förändras, anför det. Enligt motion MJ437 (m) måste miljöbalken anpassas till de små företagens villkor. De höga miljöstraffsavgifterna är orimliga och måste sänkas. Utgångspunkten måste vara att hjälpa företagen. Samma uppfattning kommer till uttryck i motion N227 (m) yrkande 7 (delvis). Enligt motion MJ19 (mp) yrkande 3 är det inte rimligt att straffsavgifterna är lika höga för små företag med låg omsättning som för företag som omsätter miljardbelopp. Miljöstraffsavgifterna bör därför anpassas till företagets omsättning.

Utskottets överväganden

Utskottet har i likhet med regeringen erfarit att det nuvarande lägsta beloppet för miljöstraffsavgiften upplevs som anmärkningsvärt högt vid överträdelser av bestämmelser av administrativ karaktär. På de skäl som regeringen anför tillstyrker utskottet därmed förslaget om en sänkning av miljöstraffsavgiften. Utskottet avstyrker i enlighet härmed motionerna MJ218 (kd) yrkande 3, MJ302 (kd), MJ429 (m) yrkande 8 och MJ437 (m) i den mån dessa inte kan anses tillgodosedda med regeringens förslag.

Miljöbalksutredningen behandlar i sitt delbetänkande Miljöbalken under utveckling (SOU 2002:50) frågan om en förseningsavgift skall införas för rapporter som kommit in för sent i stället för straff eller miljöstraffsavgift. Enligt utredningen är fördelen med förseningsavgifter att den enskilde skulle

uppleva det som mer acceptabelt att drabbas av en sådan än av straff och miljöstraffavgifter. Det finns enligt utredningen dock en rad skäl mot att införa ett nytt system med förseningsavgifter. Ett skäl är att det redan finns ett system med avgifter och att det inte finns något som talar för att ett system med förseningsavgifter skulle bli enklare eller billigare än ett system med miljöstraffavgifter. Bestämmelserna om miljöstraffavgift kan ändras så att det ges ett större utrymme för differentiering av beloppen, vilket är enklare än att införa ett helt nytt system. Utredningen påpekar dessutom att namnet sannolikt inte har någon större betydelse om det lägsta beloppet för miljöstraffavgiften sänks som regeringen nu föreslår. Avgiften får därmed karaktär av förseningsavgift. I likhet med vad Miljöbalksutredningen anför anser utskottet att nackdelarna med att införa ytterligare avgiftssystem utöver de redan befintliga i miljöbalken överväger de fördelar som kan vinnas. Utskottet avstyrker därmed motionerna MJ18 (c) yrkande 1 och MJ428 (c) yrkande 31 i behandlad del.

I propositionen påpekar regeringen att det under arbetet framkommit förslag om att miljöstraffavgiften bör sättas i relation till verksamhetens omsättning, i likhet med vad som föreslås i motionerna MJ18 (c) yrkande 2, MJ19 (mp) yrkande 3, MJ218 (kd) yrkande 3 (delvis), MJ428 (c) yrkande 31 (delvis) och N227 (m) yrkande 7 (delvis). Utskottet anser i likhet med regeringen att om en sådan lösning väljs frångås några av huvudtankarna bakom den nuvarande konstruktionen av miljöstraffavgifter, dvs. att systemet skall vara enkelt, tydligt, schabloniserat och handläggningen snabb. En koppling till verksamhetens omsättning förutsätter att ytterligare uppgifter måste hämtas in av beslutsmyndigheten och att bedömningar måste göras i denna del. När det gäller de mera allmänna kraven på en företagervänlig miljöbalk vill utskottet framhålla att Miljöbalkskommittén i syfte att anpassa miljölagstiftningen även till de minsta företagen genomgående har att beakta konsekvenserna för små och medelstora företag samt redovisa förslag som kan förenkla miljöprövningen för dessa företag (dir. 2003:61). Med hänvisning härtill avstyrker utskottet de nu behandlade motionsyrkandena.

Redaktionella rättelser

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om vissa rättelser i miljöbalkens regelverk.

Propositionen

Regeringen föreslår att straffbestämmelsen i 29 kap. 8 § 21 a miljöbalken upphävs. Straffbestämmelserna i 29 kap. 8 § första stycket 25, 27 och 28 samt 9 § första stycket 11 miljöbalken uppdateras i fråga om de upplysningar som där lämnas om senast gjorda ändringar i angivna EG-förordningar.

Utskottets överväganden

De rättelser regeringen föreslår är endast av redaktionell art. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Skydd av områden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker 18 yrkanden (s, m, fp, kd, c) med olika förslag till förändringar i reglerna om strandskydd. Utskottet hänvisar i det sammanhanget till den beredning som pågår i Regeringskansliet. Dessutom avstyrker utskottet en motion (kd) om att införa lagregler för naturskyddsförrättning, också den med hänvisning till pågående beredning. Jämför reservationerna 7 (m, c) och 8 (kd).

Motionerna

Ett stort antal motioner tar upp frågan om strandskyddsreglerna. I motion MJ233 (m) förespråkas en generell rätt att bygga strandnära. Några motionärer föreslår i motionerna MJ250 (m), MJ280 (m), N304 (m) yrkande 9 och Bo223 (m) yrkande 7 att strandskyddsreglerna ses över med sikte på att den enskilde markägaren ges större utrymme att fritt förfoga över sin egendom. Därför bör det generella förbudet att bebygga mark nära stränder och vattendrag upphävas. Inskränkningar måste dock göras om det är motiverat av hänsyn till känsligt djur- och växtliv eller för att garantera allmänhetens tillgång till bad- och friluftsliv. Det skall i sådant fall ske genom att kommunerna antar en detaljplan för området där strandskydd är motiverat. Genom ett sådant förfarande ges förutsättningar för att de lokala och allmänna intressen som finns sammanvägs på bästa sätt. I motion MJ232 (fp) föreslås en decentralisering av beslut beträffande strandskyddet till kommunal nivå. Enligt motion Bo265 (kd) yrkande 2 bör rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överföras från länsstyrelserna till kommunerna och länsstyrelserna i stället erhålla prövningsrätt. Motionärerna anför att det generella strandskyddet i miljöbalken visserligen skall gälla för hela landet men att dispenser bör ges på kommunal nivå. Motionärerna påpekar dock att det är av största vikt att undantag ges endast under förutsättning att tillgängligheten till strandlinjen inte äventyras för kommande generationer. I motion MJ236 (c) framförs en liknande uppfattning om att kommunerna bör ansvara för strandskyddsbesluten. Länsstyrelserna bör ges den roll som Naturvårdsverket för närvarande har, dvs. att kunna överklaga strandskyddsbeslut. Motionärerna anser dessutom att möjligheten att bygga strandnära bör öka (yrkande 1). Dessa frågor bör granskas av en parlamentarisk utredning (yrkande 2). Också i motion MJ239 (c) framförs åsikten att regeringen bör lägga fram förslag till sådan ändring i strandskyddsreglerna att strandskyddet utformas på kommunal nivå. Samma uppfattning kommer till uttryck i motionerna N345 (c) yrkande 23 och MJ390 (c). Också i ett antal socialdemokra-

tiska motioner tas frågan om strandskyddsreglerna upp. I motion MJ345 (s) efterlyses en differentierad strandskyddslagstiftning som tar hänsyn till faktorer som möjligheten att öka attraktiviteten i glesbygden genom möjligheter att bygga strandnära och intresset av skydd av natur, bad- och friluftslivet i de mer tätbefolkade delarna av landet. I motion MJ382 (s) anförs att det finns anledning att betona att dispenser från strandskyddet skall medges endast om synnerliga skäl finns och detta gagnar allmänheten. I motion MJ416 (s) anförs att det förslag Naturvårdsverket lämnat till ändring av strandskyddsbestämmelserna inte tillgodoser behovet av flexibilitet vid tillämpning av reglerna. Motionärerna efterlyser en modernisering av strandskyddsbestämmelserna. Motionärerna i motion MJ438 (s) anser att kommunerna bör avgöra var strandskydd skall råda i sin fysiska planering. I motion MJ466 (s) framförs uppfattningen att kommuner i glesbygd skall ges rätt att undanta vissa områden från strandskyddsbestämmelser. Slutligen tas i motion MJ473 (s) strandskyddets betydelse för allemansrätten upp.

I motion MJ213 (kd) föreslås att lagregler om naturskyddsförrättning bör införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

Utskottets överväganden

I april 2001 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna och att överväga om tillämpningen leder till att syftet med strandskyddet nås samt vid behov föreslå åtgärder. Vidare skulle Naturvårdsverket utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av dels ett stärkt strandskydd i tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck, dels vissa lättnader i glesbygdsområden för att underlätta regional utveckling såsom turism och friluftsliv. Uppdraget redovisades i april 2002. Naturvårdsverket lämnade förslag till såväl lättnader som skärpningar av strandskyddsreglerna så att stränderna kommer att få tre skyddsnivåer. Enligt förslaget bör de minsta sjöarna och vattendragen undantas från det generella strandskyddet. Vidare bör strandskyddsområdet för vattendrag som är mellan 1 och 6 meter breda minskas till 50 meter från strandlinjen. Härutöver föreslog Naturvårdsverket att länsstyrelsen under vissa förutsättningar i de norra delarna av landet (målområde 1 enligt EU:s strukturfonder) skall få upphäva strandskyddet för att stimulera den regionala utvecklingen. Länsstyrelsen skall enligt förslaget dessutom få utvidgad rätt att föreskriva att undantag från strandskyddet inte behöver sökas för vissa komplementbyggnader m.m. De skärpningar som Naturvårdsverket föreslog omfattar en möjlighet för länsstyrelsen att förordna för områden att det skall gälla synnerliga skäl i stället för särskilda skäl för dispens om det behövs för att strandskyddets syften skall kunna upprätthållas på sikt. Vidare skall ett förordnande om upphävt strandskydd i ett område med detaljplan omprövas om gällande detaljplan ändras eller ersätts. I områden där strandskyddet upphävs genom detaljplan skall planen, om möjligt, alltid omfatta fri passage för allmänheten mellan strandlinjen och den bebyggelse eller de andra anläggning-

ar som planen avser. Naturvårdsverket föreslår dessutom att dispensbesluten för nationalparker, statliga naturreservat eller Natura 2000-områden inte får delegeras till en kommun. Vidare föreslås att anmälningsplikt införs för byggnader eller anläggningar för de areella näringarnas behov inom strandskyddat område. Slutligen föreslår Naturvårdsverket att reglerna som underlättar att uppföra enklare fritidshus i kustområden av riksintresse för naturvården och friluftslivet i 4 kap. 4 § miljöbalken avskaffas i närheten av de stora tätortsregionerna. Utskottet har erfarit att Naturvårdsverkets förslag har remitterats till 130 olika instanser och att det för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utgången av beredningsarbetet bör enligt utskottet avvaktas. Utskottet avstyrker därför motionerna MJ232 (fp), MJ233 (m), MJ236 (c) yrkandena 1 och 2, MJ239 (c), MJ250 (m), MJ280 (m), MJ345 (s), MJ382 (s), MJ390 (c), MJ416 (s), MJ438 (s), MJ466 (s), MJ473 (s), N304 (m) yrkande 9, N345 (c) yrkande 23, Bo223 (m) yrkande 7 samt Bo265 (kd) yrkande 2.

Frågan om lagregler för naturreservatsbildning m.m. har varit föremål för Naturvårdsverkets och Lantmäteriverkets gemensamma arbete. Resultatet presenterades i rapporten Naturskyddsförrättning för genomförande av områdesskydd enligt miljöbalken (LMV-rapport 2000:11, Naturvårdsverkets Rapport 5133) och grundar sig på en flerårig diskussion verken emellan kring bl.a. formerna för genomförande av beslut om naturreservat. Rapporten innehåller förslag till ändringar i miljöbalken och anläggningslagen (1973:1149) samt till en ny lag om naturskyddsförrättning. Syftet med förslagen är enligt författarna att åstadkomma ett effektivare genomförande av vissa beslut om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, med bl.a. regler om ersättning och inlösen i anslutning till naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde och vattenskyddsområde genom en lantmäteriförrättning. Rapporten har remissbehandlats och är föremål för Regeringskansliets beredning. Utskottet avstyrker motion MJ213 (kd) i avvaktan på utgången av detta arbete.

Miljöföreskrifter, miljöprovning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) med krav på regler för förenklad miljöprovning med hänvisning till en pågående utredning. Vidare avstyrker utskottet en motion (v) med en begäran om att regeringen utformar direktiv för en utvärdering av miljöledningssystemen. Slutligen avstyrker utskottet ett yrkande (c) med anknytning till sanering av förorenade områden med hänvisning till tidigare ställningstagande i frågan. Jämför reservationerna 9 (v) och 10 (c).

Motionerna

I motion MJ229 (mp) efterlyser motionärerna en förenklad miljöprovning för tillfälligt tillstånd att rena förorenad jord på plats. Motionärerna anför att processen för tillståndsgivning i stort sett är densamma vid sanering av förorenade jordmassor på plats som om de behandlas först efter bortfrakt. Det bästa alternativet ur miljösynpunkt är enligt motionärerna att behandla materialet på plats, varför tillståndsgivningen för lokal rening bör underlättas.

Riksdagen bör enligt motion MJ384 (v) begära att regeringen utformar direktiv för en utvärdering av miljöledningssystemen inom myndigheter. Motionärerna framhåller att miljöledningssystem är viktiga verktyg för både myndigheter och företag. Det är därför viktigt att regeringen utvärderar hur väl dessa är satta i förhållande till miljöbalken. Enligt motionärerna finns det också behov av att utvärdera miljöledningssystemens effekt inom den offentliga sektorn och hur medlen hanterats.

Det är viktigt att staten sanerar de markområden som statliga verksamheter förorenat anför det i motion MJ428 (c) yrkande 35. Staten har enligt motionärerna ett stort ansvar för att miljöbalkens intentioner infrias. För att sätta press på privata verksamhetsutövare som förorenat markområden är det av stor vikt att staten föregår med gott exempel.

Utskottets överväganden

I februari 2002 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta förslag till nya delmål för sanering och efterbehandling till år 2010 för att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö skall uppnås. Som underlag för uppdraget skall resultaten av genomförda kart- och arkivstudier, riskklassificeringar, undersökningar, utredningar samt erfarenheter av genomförda efterbehandlingsåtgärder användas. Delmålet skall beakta insatser med statlig liksom privat finansiering. I uppdraget ingår att ge förslag till nya eller förändrade styrmedel som, enligt verkets bedömning, kan behövas för att uppnå delmålen. I redovisningen skall även ingå förslag till åtgärder för att stimulera efterbehandling i privat regi. Uppdraget skall redovisas senast den 15 augusti 2003. Utskottet kan instämma i vikten av de frågor som tas upp i motion MJ229 (mp). Emellertid anser utskottet att Naturvårdsverkets redovisning bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av frågan. Utskottet avstyrker därför motionen.

Miljöbalkskommittén har redovisat att frågor som gäller tillsyn vid företag med miljöledningssystem huvudsakligen har utretts genom en enkät till samtliga länsstyrelser och kommunala miljönämnder och genom fördjupade brevfrågor till olika myndigheter, certifieringsorgan, organisationer och verksamhetsutövare (SOU 2002:50). Kommittén har dragit slutsatsen att miljöledningssystemen ISO 14001 och EMAS ger positiva effekter på miljöarbetet i företagen, men att sådana effekter också kan nås på andra sätt. Kommittén har också funnit att behovet av insatser från tillsynsmyndigheterna inte är mindre vid företag med miljöledningssystem än vid andra företag. Det är enligt kommittén inte troligt att insatserna med nuvarande resurser hos

myndigheterna kommer att kunna minska i någon större omfattning på längre sikt, men däremot att tillsynens innehåll kan ändras beroende på om ett företag har miljöledningssystem eller inte. Utskottet är inte berett att föreslå några sådana åtgärder som föreslås i motion MJ384 (v). Motionen avstyrks.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö innebär i ett generationsperspektiv att förorenade områden är undersökta och vid behov åtgärdade. Eftersom det är efterbehandlingsprojekten som ger ökad kunskap och för tekniken framåt är det angeläget att ett antal av de förorenade områden som innebär mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa och miljön tas om hand på ett tidigt stadium. I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (2000/01:130) uttrycker regeringen ambitionen att minst 100 sådana områden skall ha undersökts och arbete ha påbörjats år 2005 och att av dessa minst hälften skall vara åtgärdade senast vid utgången av år 2005. Ett systematiskt inventeringsarbete i statlig regi har pågått i cirka tio år för att kartlägga förorenade områden. Avsikten med inventeringarna är bl.a. att översiktligt identifiera och kvantifiera de hälso- och miljörisker som ett förorenat område kan ge upphov till, att utgöra grund för prioriteringar och beslut om fortsatta undersökningar och efterbehandlingsåtgärder, att ge en överblick över problemets omfattning i landet samt att ge underlag för bedömning av behovet av restriktioner för markanvändning enligt miljöbalkens bestämmelser om miljöriskområden. Utskottet uttalade redan vid behandlingen av propositionen Svenska miljömål att inriktningen av saneringsarbetet måste ha sin grund i vad som framkommer bl.a. vid dessa inventeringar (bet. 2001/02:MJU3, s. 50). Utskottets uppfattning kvarstår varför utskottet avstyrker motion MJ428 (c) yrkande 35.

Äganderättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker åtta motionsyrkanden (m, c) med krav på olika ersättningsregler vid intrång i äganderätten m.m. Utskottet hänvisar till vad utskottet tidigare anfört i frågan. Jämför reservation 11 (m, kd, c).

Motionerna

Frågor om äganderätt och ersättning har föranlett en rad motioner. Det anförs i motion MJ317 (c) att för samtliga skyddsformer gäller att ersättningen till markägaren betalas ut som engångsersättning. Detta kan enligt motionärerna vara mycket störande för skogsägarens långsiktiga planering. Motionärerna föreslår därför att skogsägaren skall kunna välja mellan engångsutbetalning eller löpande ersättning. I motion MJ355 (c) yrkande 2 framhålls behovet av klara och tydliga ersättningsregler. Ersättningsreglerna måste enligt motionärerna vara klara och tydliga och kompensation skall utbetalas för begränsningar av pågående markanvändning som är att betrakta som mer än

bagatellartade. Enligt motion MJ428 (c) bör i första hand statligt ägd skog avsättas till reservat när likvärdiga skyddsvärden finns att tillgå i statlig ägo. Motionärerna påpekar att bildandet av Sveaskog har ökat möjligheterna att erbjuda ersättningsmark och även utförsäljning av skogsmark till enskilda (yrkande 16). Vidare efterlyser motionärerna regler för obligatoriska samråd mellan myndigheter och markägare vid inventering av markområden. Motionärerna beskriver att många markägare anser att inventeringarna inför Natura 2000 skedde utan att de var medvetna om det samt att det även förekom att sådana områden inrättades utan markägarnas vetskap (yrkande 17). Motionärerna anför vidare att det privata ägandet inte ifrågasätts från så många håll men att det finns många krafter som vill urholka det. Ett tydligt exempel på detta är viljan att försvaga den grundlagsstadgade rätten till ersättning vid ingrepp. Det är en absolut nödvändighet att markägare ges full ersättning när skogsmark av olika anledningar tas ur produktion och omvandlas till reservat och liknande (yrkande 18). Enligt motion MJ355 (c) yrkande 1 får äganderättens innehåll inte urholkas utan måste respekteras. Om intrång ändå måste göras skall den grundläggande principen vara att markägaren skall ha full ersättning. Stor hänsyn måste tas till den enskilda äganderätten vid tillämpning av lagstiftningen hävdas det i motion MJ268 (m) yrkande 7. Motionärerna vill understryka vikten av samråd och information till enskilda markägare i ett tidigt skede och då redan vid inventeringen av intressanta områden. Andra tillfällen där markägarintresset måste respekteras är undersökningar enligt minerallagen. I motion N269 (m) yrkande 6 betonas också vikten av ersättning vid inskränkning av ägande- och förfoganderätten. Motionärerna anser att respekten för äganderätten inte nog kan betonas. Det är bl.a. ett absolut krav att kontakt tas med markägaren före inventering samt att vederbörande bereds tillfälle att närvara vid fältarbetet. Tiden från inventering till fastställande måste minimeras och markägaren skall kompenseras för intrånget.

Utskottets överväganden

Utskottet underströk i samband med behandlingen av regeringens skrivelse En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173, bet. 2001/02: MJU24, rskr. 2001/02:316) vikten av lokala dialoger och om att på ett tidigt stadium förankra naturvården bättre hos alla berörda aktörer inklusive brukare. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att arbetsformerna vid genomförande av områdesskydd måste utvecklas och att processen bör präglas av öppenhet, lokal dialog och deltagande. Informationsutbyte bör ske mycket tidigt och kontinuerligt genom hela processen, och ett utåtriktat arbetssätt bör eftersträvas vid genomförandet. Det är viktigt att undvika att naturvården, inklusive områdesskydd, upplevs som olika former av hinder och förbud. I detta sammanhang lyfte regeringen fram det utvecklingsarbete som Skogsstyrelsen bedriver i samarbete med Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser och skogsvårdsstyrelser beträffande s.k. landskogsekologiska kärnområden. Samtliga typer av områdesskydd kombineras här med ett aktivt brukande av

övrig skogsmark med en grön skogsbruksplan som grund. Arbetet sker i samarbete mellan några tiotal fastigheter och med stor öppenhet. Vad det är som skall bevaras bör alltid vara tydligt formulerat och kommunicerat. Delaktighet och samsyn kring målen för bevarandet är en avgörande förutsättning för den långsiktiga framgången med områdesskyddet. Förslag till reservatsbeslut med tillhörande skötselplaner bör utvecklas i nära samråd med berörda intressenter. I skrivelsen redogör regeringen också för det arbete med naturvårdsavtal som skogsvårdsorganisationen har utfört sedan början av 1990-talet. I strävan att nå miljömålet kan avtalen ses som ett nytt arbets-sätt och som ett komplement till främst naturreservat, biotopskyddsområden och generell naturhänsyn vid alla skogsbruksåtgärder. Begreppet naturvårds-avtal avser sådana avtal som träffas mellan staten genom skogsvårdsstyrelsen och skogsägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Naturvårdsavtalen grundar sig inte på några speciella författningsbestämmel-ser utan är avtal som ingås mellan två i princip likställda parter. Avtalet tecknas för viss tid, mestadels 50 år, och skogsägaren får en ersättning som delvis täcker värdet av vad denne avstår. Avtal kan träffas med både fysiska och juridiska personer. Utskottets uppfattning kvarstår om vikten av att ar-betsformerna vid genomförande av områdesskydd utvecklas. Inriktningen måste vara en ökad öppenhet och dialog samt god information tidigt i proces-sen. Det är enligt utskottet dessutom av stor vikt att samverkan utvecklas mellan människor som lever i eller nära områden som avses skyddas, liksom med andra intressenter. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt till ett infö-rande av ett formellt krav på samråd i det arbete som avser insamling av kunskaper om landskapet, eftersom ett sådant krav skulle kunna medföra att inget kunskapsinhämtade om ett markområde alls skulle kunna ske utan att samråd skett med markägaren. När informationen är insamlad bör den dock vara tillgänglig för såväl markägare som andra. Med hänvisning till det an-förda avstyrker utskottet motionerna MJ268 (m) yrkande 7, MJ317 (c), MJ355 (c) yrkandena 1 och 2, MJ428 (c) yrkandena 16–18 samt N269 (m) yrkande 6.

Allemansrättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker sex motionsyrkanden (s, m, kd, c) om allemans-rätten och kommersiell verksamhet med hänvisning till vad utskot-tet tidigare anfört i frågan. Jämför reservation 12 (m, kd, c).

Motionerna

Ett antal motioner tar upp allemansrätten ur olika aspekter. I motion MJ268 (m) yrkande 8 framställs krav på att kommersiell verksamhet på annans mark inte skall få förekomma utan markägarens tillstånd. Motion MJ205 (c) be-handlar gränsdragningen mellan normalt utnyttjande av allemansrätten och

kommersiellt utnyttjande av densamma. Enligt motionen bör regeringen låta utreda hur det i lagen kan tydliggöras att allemansrätten tillkommer den enskilde och att kommersiellt utnyttjande av mark i viss omfattning måste föregås av överenskommelser med berörda markägare. Enligt motion MJ355 (c) yrkande 3 bör en förutsättning för organiserat friluftsliv i kommersiellt syfte vara att ett avtal slutits med markägarna. I motion N345 (c) yrkande 22 framförs krav på att regeringen tar initiativ till att förhindra missbruket av allemansrätten i kommersiellt bruk för att i stället skapa förutsättningar för markägaren och det lokala näringslivet att utveckla verksamheten efter de lokala förutsättningarna. Kristdemokraterna anser i motion N391 (kd) yrkande 11 att kommersiell verksamhet på annans mark inte skall få ske utan ägarens samtycke och skrivna avtal med markägaren. Motion MJ237 (s) behandlar frågan om ett förtydligande av allemansrätten.

Utskottets överväganden

Utskottet har tidigare uttalat att allemansrätten är en sedvanerätt som bör ligga fast och som bör värnas samtidigt som det är av största betydelse att respekten för allemansrättens gränser alltid visas och att de skyldigheter som följer med rättigheterna iakttas (skr. 2001/02:173 En samlad naturvårdspolitik, bet. 2001/02:MJU24, rskr. 2001/02:316). Utskottet är väl medvetet om att ett felaktigt eller ovarsamt nyttjande av allemansrätten leder till konflikter med markägarna. Sådana konflikter bör alltid förebyggas. Goda vanor måste grundläggas tidigt i skola och förskola. Också en god planering för friluftsliv kan hjälpa till att vidmakthålla respekt och förståelse för allemansrätten. Allemansrätten har under de senaste årtiondena delvis fått ändrade förutsättningar genom den ökade motoriseringen respektive kommersialiseringen av friluftslivet. Urbanisering och ändrade fritidsvanor har gjort att aktiviteterna i naturen, såväl till karaktär som till omfattning, ser annorlunda ut i dag. Detta understryker ytterligare vikten av kunskap om allemansrätten och en god planering för friluftsliv, där inte minst markägarna involveras. Upplevelseturism i olika former tenderar att öka. För såväl offentlig som privat mark bör stor vikt läggas vid kontakt och, samråd med markägaren och, i relevanta fall, fiskevattenägaren innan kommersiell verksamhet påbörjas. Ett kommersiellt turistiskt nyttjande kan ge både incitament och ekonomi för naturvård samtidigt som de upplevelser som naturturismen förmedlar kan medföra ökad förståelse för och kunskap om naturvård. Detta gäller i synnerhet om turistföretagen och turistprodukterna har en god lokal förankring. Vid samråd och prövning bör generellt prioritet ges åt de turistaktiviteter som medför minst miljöpåverkan. Utskottet ansåg vid behandlingen av regeringens skrivelse att de bedömningar regeringen gjorde innebär att de olika intressekonflikter som kan uppstå på ett verksamt sätt skulle kunna mötas. Utskottets uppfattning kvarstår, och därmed avstyrks motionerna MJ205 (c), MJ237 (s), MJ268 (m) yrkande 8, MJ355 (c) yrkande 3, N345 (c) yrkande 22 och N391 (kd) yrkande 11 i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

Övriga lagstiftningsfrågor och administrativa frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) med krav på ändringar i vattenskoterförordningen (1993:1053) såsom tillgodosedd med det reformarbete som pågår. Vidare avstyrker utskottet ett motionsyrkande (kd) med krav på grushushållningsplaner. Utskottet hänvisar till det arbete som pågår med att införliva EG:s ramdirektiv för vatten. Härutöver avstyrker utskottet ett motionsförslag (c) om att SMHI kostnadsfritt skall tillhandahålla vissa väderdata, en motion (s) om att förlägga en planerad myndighet till Umeå samt ett förslag (v) om att tillsätta en särskild utredare för att utvärdera effekterna av flygbesprutning. Slutligen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (fp) om att regeringen skall tillsätta en hållbarhetskommision med hänvisning till vad det sammansatta utrikes-, miljö- och jordbruksutskottet anfört i frågan. Jämför reservationerna 13 (fp, kd, c, mp) och 14 (kd).

Motionerna

Enligt motion MJ308 (mp) bör vattenskoterförordningen ses över så att definitionen av vattenskoter blir entydig (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att regeringen skall verka i EU för rätten att bibehålla de svenska regleringarna av vattenskotertrafik (yrkande 2). Till grund för yrkandena anför motionärerna att enligt vattenskoterförordningen kräver användandet visserligen särskilt tillstånd från länsstyrelsen, men att en vattenskoteråkare nyligen frikändes i ett domstolsavgörande, eftersom domstolen inte ansåg det självklart att han brukat en vattenskoter enligt definitionen i förordningen. Det är enligt motionärerna viktigt att regleringen ses över så att definitionen blir entydig.

I motion MJ432 (kd) yrkande 7 påpekas att eftersom två tredjedelar av vårt grundvatten är beroende av grusåsar bör regeringen verka för att det upprättas grushushållningsplaner såväl regionalt som nationellt.

Motion MJ433 (c) tar upp kravet på att SMHI skall ges ett uttryckligt uppdrag att utan dröjsmål och utan kostnad via Internet tillhandahålla sådana observationer och data som kan vara av betydelse för den enskilde medborgaren som underlag för dennes beslut om skydd mot väderrelaterade skador.

Enligt motion MJ379 (s) bör den myndighet som skall ersätta Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) och som skall syssla med miljöstudier förläggas i Umeå.

Enligt motion MJ385 (v) bör en särskild utredare tillsättas för att utvärdera effekterna av flygbesprutning, punktbekämpningar med bekämpningsmedel samt utvärdera Miljöskadefondens verksamhet.

Slutligen bör regeringen enligt motion MJ315 (fp) yrkande 1 tillsätta en hållbarhetskommision med uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av samhällets regelverk, styrmedel och upplysningsverksamhet som behöver göras. Kommissionens uppgift skall vara att i samråd med näringsliv och opinionsbildande organisationer finna former för hur man skall integrera strävandena efter en hållbar utveckling och hur man bäst organiserar samhällets behov av utvecklingsinsatser inom detta område.

Utskottets överväganden

Utskottet har erfarit att det inom Miljödepartementet pågår en översyn av definitionen av begreppet vattenskoter i vattenskoterförordningen såsom efterlyses i motion MJ308 (mp) yrkandena 1 och 2. Översynen grundar sig på ett förslag från Naturvårdsverket vilket har remissbehandlats och kommer att bli föremål för beslut under våren. Enligt Miljödepartementets bedömning kommer definitionen att bli så entydig som förespråkas i motionen. När det gäller de nationella reglerna för vattenskotertrafik vill utskottet hänvisa till att EG-rätten inte torde påverka rätten att bibehålla vattenskoterförordningen. Utskottet har erfarit att frågan i informellt sammanhang har ventilerats med kommissionen. Anledningen till denna bedömning är att vattenskoterförordningen innebär förbud för användande, vilket är ett område som inte är harmoniserat inom EU. Sverige har därför rätt att utfärda inskränkningar av denna art förutsatt att förbudet inte förenas med tekniska krav som i praktiken blir produktkrav. Motionen är därmed tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet instämmer till stor del i vad som anförs i motion MJ432 (kd) yrkande 7 om behovet av grushushållningsplaner och om att tillgången på grundvatten till viss del är beroende av grusåsar. Ett omfattande arbete pågår när det gäller förberedelser för genomförandet av ramdirektivet för vatten. Insikten om grundvattenförekomsternas värde kan göra det lättare för vattenförsörjningens huvudmän (oftast kommunerna) att göra riktiga bedömningar vid intressekonflikter, speciellt i planeringssammanhang. Utskottet anser att grundvattnet utgör en långsiktigt mycket viktig del av landets resurser, vilket innebär att grundvattenbildningen måste kunna kvantifieras samtidigt som grundvattnets kvalitet måste garanteras. Regeringen anger i budgetpropositionen för år 2003 (prop. 2002/03:1 volym 11 utg.omr. 20) att det pågående inledande arbetet för att nå miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet till stor del består av kunskapsinsamling om grundvattnets produktion, kvantitet och kvalitet i förhållande till behovet, samt utveckling av metoder och styrmedel för att säkerställa en hållbar grundvattenhantering. Berörda myndigheter arbetar med att utveckla en handbok för vatten. Det framgår att regeringen bedömer att frågorna bör behandlas i samband med genomförandet av ramdirektivet för vatten och en ny svensk vattenadministration. Utskottet anser för egen del att detta arbete inte bör föregripas genom att riksdagen nu uttalar sig i frågan. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motionen i berörd del.

SMHI:s verksamhet regleras i förordningen (1996:280) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Institutet skall kostnadsfritt tillhandahålla grundläggande väderobservationer. Dessa finns bl.a. utlagda på SMHI:s hemsida. För specialprognoser kan myndigheten ta ut avgift som skall täcka kostnader i verksamheten. Denna uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med dessa avgifter. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad. På Institutets hemsida anges ett flertal olika vädertjänster på affärsmässig basis. En sådan, Bizmet Agri, erbjuder och levererar branschanpassad väderinformation för bl.a. Sverige. Målgruppen för detta besluts- och modellunderlag är enskilda jordbrukare, serviceorganisationer, institutioner (växtrådgivning m.m.), skogsbruk och torvproducenter. Den branschanpassade väderinformationen innehåller både uppmätta väderdata och prognoser i olika former, allt från närmaste timmen upp till 10 dygn. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion MJ433 (c).

När det gäller motion MJ379 (s) vill utskottet hänvisa till de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter. Utgångspunkten är att riksdagen kan förvänta sig att regeringen underställer ärenden om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse för riksdagens bedömning och beslut. Självklart föreligger alltid möjligheten för utskott och riksdag att göra bedömningen att det inte finns skäl att ta ställning i ett lokaliseringsärende. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå riksdagen några åtgärder med anledning av motionen.

När det gäller kraven på en särskild utredare för att utreda effekterna av flygbesprutning som framförs i motion MJ385 (v) vill utskottet anför följande. För närvarande regleras frågor om bekämpningsmedel i 14 kap. miljöbalken. Förbudet mot spridning av kemiska och biologiska bekämpningsmedel från luftfartyg finns i 14 kap. 18 §. Den som bedriver eller låter bedriva en verksamhet i egenskap av fastighetsägare kan bli skadeståndsskyldig för skador som verksamhet på en fastighet kan ha orsakat i sin omgivning. Denna möjlighet har funnits sedan år 1986. Bestämmelserna finns nu i 32 kap. miljöbalken. I motionen efterfrågas en utvärdering av Miljöskadefondens verksamhet. Motionärerna torde härmed avse miljöskadeförsäkringen som regleras i 33 kap. miljöbalken. Enligt reglerna betalas ersättning för personskada bl.a. när rätten till skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken är preskriberad eller om det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan. Den som vill kräva ersättning för en skada måste anmäla skadan eller begära ersättning inom tre år från det att skadan inträffade. Frågan om en sådan försäkring som ett alternativ till en fondlösning behandlades av Miljöskadefondsutredningen i betänkandet Miljöskadefond (SOU 1987:1). Regeringen fann i prop. 1987/88:85 att försäkringslösningen gav fördelar framför fondlösningen främst när det gällde finansiering, skadereglering och administration. I Miljöskadeförsäkringens betänkande Miljöskadeförsäkringen i framtiden (SOU 1993:78) redovisades en utvärdering av miljöskadeförsäkringen och det förordades att de gällande formerna för försäkringen skulle

behållas. Förslag till ändring av vissa villkor lämnades dock och dessa har genomförts. Utskottet har erfarit att det inom EU för närvarande pågår ett arbete om nya gemensamma regler för miljöskadeansvar. Även om detta arbete ännu inte färdigförhandlats är det inte troligt att dessa bestämmelser kommer att kunna tillämpas retroaktivt. Hur den svenska miljöskadeförsäkringen kommer att påverkas av detta är ännu oklart. Det är dock troligt att en översyn av de svenska bestämmelserna kommer att bli nödvändig inom de närmaste åren. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion MJ385 (v).

Ett motsvarande yrkande som framställs i motion MJ315 (fp) yrkande 1 återfinns behandlat i det sammansatta utskottets betänkande 2002/03:UMJU1 Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling. Det sammansatta utskottet understryker där bl.a. vikten av att hållbar utveckling genomsyrar all politik på alla nivåer. Utskottet instämmer därför i uppfattningen att ett framgångsrikt arbete för hållbar utveckling endast kan uppnås genom ökad samstämmighet, samordning och samarbete mellan olika politikområden och mellan olika institutionella nivåer lokalt, nationellt och internationellt. Utskottet konstaterar att det lokala arbetet ute i kommunerna med Agenda 21-frågor ges ett omfattande stöd och även fungerar som en förebild för det nationella och internationella arbetet. Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat har precis lagt fram sitt slutbetänkande En hållbar framtid i sikte (SOU 2003:31). Den parlamentariskt sammansatta kommitténs uppgift har varit att förankra, samordna och utveckla arbetet kring Agenda 21 och Habitat i Sverige. I arbetet med Agenda 21 och Habitatagendan, vilken rör hållbar utveckling av städer och bebyggelsemiljöer, har kommunerna en nyckelroll, eftersom det är på den lokala nivån som mycket av det praktiska arbetet måste ske. Det är också där man kan utgå från de problem och möjligheter som finns i det egna närområdet och där som man kan nå en bred delaktighet bland många olika samhällsgrupper. Kommittén har ansett det viktigt att stötta det lokala arbetet, till exempel genom erfarenhetsutbyte, dialog och spridning av goda exempel. I genomförandeplanen från Johannesburg anges att alla nationer skall påbörja genomförandet av de nationella strategierna för hållbar utveckling senast år 2005. Den nationella strategin speglar specifika nationella förhållanden och genomförandet skall utföras i överensstämmelse med varje nations prioriteringar och behov. I enlighet med åtaganden inom FN och uppmaningar från EU presenterade den svenska regeringen en nationell strategi för hållbar utveckling i mars 2002 (skr. 2001/02:172, bet. 2001/02:MJU16, rskr. 2001/02:315). Den svenska strategin är en del av omställningen till ett mer hållbart samhälle. Regeringen anger att denna långsiktiga process kontinuerligt och regelbundet kommer att följas upp och att strategin kommer att utvecklas och kompletteras. Regeringen har sedan november 2001 genomfört konsultationer kring strategin med olika grupper i samhället. Det sammansatta utskottet har inhämtat att dessa konsultationer skall fortsätta och resultaten skall integreras i en reviderad version av strategin. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att genomföra en första

revidering under år 2003. Nu redovisade ambitioner när det gäller det fortsatta arbetet främjar medverkan och delaktighet från många aktörer i samhället. En revidering av den nationella strategin för hållbar utveckling måste självfallet utgå från de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna av en sådan utveckling. Det sammansatta utskottet förutsätter därmed att en sådan revidering beaktar de viktiga förutsättningar för hållbar utveckling som utskottet i det ovanstående hänvisat till såsom demokrati och delaktighet, jämställdhet, kulturell mångfald m.m. Att Sverige skall vara drivande i denna reformprocess sammanfaller väl med tidigare uttalanden gjorda vid ett flertal tillfällen när riksdagen behandlat frågan om en reformering av FN:s organisation. (Se bl.a. bet. 2000/01:UU4, 2001/02:UU4 och 2001/02:UU8.) Sammanfattningsvis delar utskottet den uppfattning som det sammansatta utskottet givit uttryck för och avstyrker med hänvisning härtill motion MJ315 (fp) yrkande 1.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Övriga tillsynsfrågor, punkt 3 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ376 yrkandena 1 och 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ218 yrkande 1, 2002/03:MJ410, 2002/03:MJ420 yrkande 8, 2002/03:MJ432 yrkande 11 och 2002/03:Bo319 yrkande 5.

Ställningstagande

I miljöbalken finns den s.k. ersättningsprincipen (substitutionsprincipen) som innebär att man vid hantering av produkter skall använda det minst miljöfarliga alternativet, såvida det inte är oskäligt mycket dyrare. Kommunernas tillsynsmyndigheter måste i dag vända sig till varje verksamhetsutövare, vilket är ineffektivt. Dessa bör i stället ges rätt att utarbeta generella föreskrifter enligt miljöbalkens tillåtlighetsregler.

Kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder bör dessutom ges rätt att förelägga kommunen att upprätta åtgärdsprogram för att uppnå miljökvalitetsnormer för luftkvalitet. Om gränsvärden för luftkvalitet inte uppnås finns stöd i miljöbalken för att ställa krav på åtgärdsprogram. Dessa beslut kan emellertid inte fattas av den lokala tillsynsmyndigheten. En miljö- och hälsoskyddsnämnd kan alltså inte förelägga den egna kommunen att upprätta ett åtgärdsprogram. Den lokala myndigheten behöver därför stärkas.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

2. Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m., punkt 5 (c)

av Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 29 kap. 11 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och motion 2002/03:MJ18 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:MJ19 yrkande 2 och 2002/03:MJ428 yrkande 31 i denna del.

Ställningstagande

Den åtalsprövningsregel som föreslås i propositionen är ett steg i rätt riktning, men är inte tillräcklig. Bagatellartade överträdelse kommer fortfarande att vara kriminella i lagens mening och tillsynsmyndigheten kommer fortfarande att ha krav på sig att åtalsanmäla dessa. Miljöbalkskommittén uttalade i sitt delbetänkande Miljöbalken under utveckling (SOU 2002:50) att avkriminalisering av vissa överträdelse gentemot miljöbalken skulle kunna bidra till ett bättre tillsynsklimat och till att spara tillsynsmyndigheternas resurser. Försummelse i underrättelse- och uppgiftsskyldigheten bör avkriminaliseras om de inte innebär en risk för människors hälsa eller miljön. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m., punkt 5 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 29 kap. 11 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ19 yrkande 2 och avslår proposition 2002/03:54 i denna del och motionerna 2002/03:MJ18 yrkande 3 och 2002/03:MJ428 yrkande 31 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen en åtalsprövningsregel. Miljöpartiet anser att en åtalsprövningsregel inte bör införas nu. Vi är visserligen inte helt emot en sådan regel, men vill invänta övriga förslag från Miljöbalkskommittén och ta ställning dem i ett sammanhang. Avkriminalisering av miljöbrott bör ske med största försiktighet med tanke på de signaler det kan ge till olika samhällsaktörer. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Övriga straffrättsliga frågor, punkt 6 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ264 och avslår motionerna 2002/03:MJ218 yrkande 2, 2002/03:MJ249 och 2002/03:MJ353 yrkande 2.

Ställningstagande

Lagen bör ändras så att juridiska personer skall kunna ställas till ansvar för miljöbrott. Skälen härtill är att det skulle ge en effektivare rättstillämpning. Det är ofta svårt att peka ut den enskilde person inom ett företag som kan göras ansvarig för en miljööverträdelse. Detta problem skulle därmed kunna lösas. Omfånget av brottsutredningar och rättegångar skulle dessutom bli mindre, vilket skulle leda till en ökad kostnadseffektivitet. Straffet skulle också träffa rätt med en gång. Företagen skulle dessutom vara mer intresserade av att hålla firmanamnet rent från miljöbrott, vilket innebär att miljöambitionerna inom företaget skulle öka. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Sänkning av lägsta beloppet för miljösanktionsavgift, punkt 7 (c)

av Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 30 kap. 2 § och tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och motion 2002/03:MJ18 yrkandena 1 och 2 och avslår motionerna 2002/03: MJ19 yrkande 3, 2002/03:MJ218 yrkande 3, 2002/03:MJ302, 2002/03: MJ428 yrkande 31 i denna del, 2002/03:MJ429 yrkande 8, 2002/03:MJ437 och 2002/03:N227 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Regeringens förslag om att sänka lägsta beloppet för miljösanktionsavgift är bra men otillräckligt. Miljöbalken bör främja samarbete, inte utgöra ett hinder. Det är därför rimligt att till exempel jämställa en sent inkommen miljö-

rapport med en sent inkommen deklARATION. Jag anser därför att man bör införa en förseningsavgift som ersättning för miljöstraffavgift vid triviala förseelser.

En stor del av miljöstraffavgifterna inriktar sig på att komma åt standardöverträdelser. Med den typen av överträdelser menas sådana som är enkla att uppdaga, oavsett om företagaren har handlat uppsåtligt eller om det uppkommit fara för människors hälsa eller miljön. Straffavgifterna är i de flesta fall fasta och anpassas alltså inte till företagets omsättning eller storlek. Jag anser därför att systemet med miljöstraffavgifter bör ändras så att man vid bedömningen av avgiften tar hänsyn till bl.a. företagets storlek och graden av miljöfara.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

6. Sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffavgift, punkt 7 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 30 kap. 2 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:54 i denna del och motion 2002/03:MJ19 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:MJ18 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ218 yrkande 3, 2002/03: MJ302, 2002/03:MJ428 yrkande 31 i denna del, 2002/03:MJ429 yrkande 8, 2002/03:MJ437 och 2002/03:N227 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Miljöpartiet accepterar regeringens förslag om en sänkning av lägsta beloppet för miljöstraffavgift. Det är emellertid inte rimligt att straffavgifterna är lika höga för små företag med låg omsättning som för företag som omsätter miljardbelopp. Jag anser därför att miljöstraffavgifterna skall differentieras i förhållande till företagets omsättning. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Skydd av områden m.m., punkt 9 (m, c)

av Bengt-Anders Johansson (m), Cecilia Widegren (m) och Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ233, 2002/03:MJ236 yrkande 1, 2002/03:MJ239, 2002/03:MJ250, 2002/03: MJ280, 2002/03:MJ345, 2002/03:MJ390, 2002/03:N304 yrkande 9 och 2002/03:Bo223 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:MJ213, 2002/03: MJ232, 2002/03:MJ236 yrkande 2, 2002/03:MJ382, 2002/03:MJ416, 2002/03:MJ438, 2002/03:MJ466, 2002/03:MJ473, 2002/03:N345 yrkande 23 och 2002/03:Bo265 yrkande 2.

Ställningstagande

Förbudet mot strandnära bebyggelse har medfört svårigheter för människor som vill bosätta sig nära en insjö eller ett vattendrag. Det finns i Sverige mycket obebbyggd tillgänglig strandmark med restriktioner för byggande. Detta är ett problem för stora delar av glesbygden. En ökad möjlighet att bygga strandnära i glesbygden skulle höja attraktiviteten och stimulera till inflyttning. Visserligen behövs en lagstiftning som skyddar flora och fauna samt garanterar tillgången till bad- och friluftsliv, särskilt i folktäta områden, men vi anser att det generella förbudet att bygga i närheten av vatten bör avskaffas. Utformningen av strandskyddet bör i stället ske på lokal nivå eftersom kunskapen om de berörda strandområdena och utnyttjandet av dessa är störst lokalt. Då kan ett starkt skydd i områden som är skyddsvärda med hänsyn till känsligt djur- och växtliv eller för att garantera allmänhetens tillgång till bad- och friluftsliv förenas med möjligheter att bygga i områden som inte har höga skyddsvärden. Lagstiftningen bör ändras i enlighet med dessa intentioner. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Skydd av områden m.m., punkt 9 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ213 och 2002/03:Bo265 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ232, 2002/03: MJ233, 2002/03:MJ236 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ239, 2002/03: MJ250, 2002/03:MJ280, 2002/03:MJ345, 2002/03:MJ382, 2002/03:MJ390, 2002/03:MJ416, 2002/03:MJ438, 2002/03:MJ466, 2002/03:MJ473, 2002/03: N304 yrkande 9, 2002/03:N345 yrkande 23 och 2002/03:Bo223 yrkande 7.

Ställningstagande

Det generella strandskyddet i miljöbalken skall gälla för hela landet men möjligheten att bevilja dispens skall ges på kommunal nivå. Det är av största vikt att undantag från strandskyddet endast ges under förutsättning att tillgängligheten till strandlinjen inte äventyras för kommande generationer. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m., punkt 10 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ384 och avslår motionerna 2002/03:MJ229 och 2002/03:MJ428 yrkande 35.

Ställningstagande

Miljöledningssystem är ett viktigt verktyg för både myndigheter och företag. Det är viktigt att utvärdera hur väl dessa är satta i förhållande till miljöbalken. Det finns också behov av att utvärdera vilken effekt miljöledningssystem haft inom den offentliga sektorn och hur medlen hanterats. Regeringen bör därför utforma direktiv för en utvärdering av miljöledningssystemen inom myndigheter. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Miljöföreskrifter, miljöprövning, m.m., punkt 10 (c)

av Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ428 yrkande 35 och avslår motionerna 2002/03:MJ229 och 2002/03:MJ384.

Ställningstagande

Staten har ett stort ansvar för att miljöbalkens intentioner infrias. För att det skall vara möjligt att sätta press på privata verksamhetsutövare som förorenat markområden är det viktigt att staten föregår med gott exempel och sanerar de förorenade markområden som statliga verksamheter har orsakat. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Äganderättsliga frågor, punkt 11 (m, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Bengt-Anders Johansson (m), Cecilia Widegren (m) och Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 7, 2002/03:MJ355 yrkande 1, 2002/03:MJ428 yrkandena 16–18 och 2002/03:N269 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:MJ317 och 2002/03:MJ355 yrkande 2.

Ställningstagande

Genom att bilda Sveaskog har möjligheterna ökat att erbjuda ersättningsmark och även utförsäljning av skogsmark till enskilda. Detta är bra men då skyddsvärd skog avsätts till reservat bör i första hand statligt ägd skog tas i anspråk.

Många markägare kan vittna om att inventeringarna inför Natura 2000 skedde utan att markägarna var medvetna om det. Det förekom till och med att sådana områden inrättades utan markägarnas vetskap. Respekten för äganderätten kan inte nog betonas. Det måste vara ett krav att kontakt tas med markägaren före inventeringar. Markägaren bör också få vara med vid olika fältarbeten. Utan en öppen och bred dialog blir det svårt att nå förståelse då markområden skall skyddas. Tiden från inventering till beslut måste också minimeras. Det är därför befogat med obligatoriska samråd mellan myndigheter och markägare.

Det privata ägandet ifrågasätts inte från så många håll. Det finns däremot många som vill urholka det. Ett tydligt exempel på detta är viljan att försvaga den grundlagsstadgade rätten till ersättning vid ingrepp. Det är en absolut nödvändighet att markägare ges full ersättning när skogsmark tas ur produktion och omvandlas till reservat eller liknande.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

12. Allemansrättsliga frågor, punkt 12 (m, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Bengt-Anders Johansson (m), Cecilia Widegren (m) och Roger Karlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 8, 2002/03:MJ355 yrkande 3 och 2002/03:N391 yrkande 11 och avslår motionerna 2002/03:MJ205, 2002/03:MJ237 och 2002/03:N345 yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att allemansrättens utformning bör ses över. Kommersiell friluftsverksamhet på privat mark måste förutsätta att markägaren är vidtalad och har lämnat sitt godkännande. Det bör vara ett krav att skriftliga avtal om villkoren för verksamheten upprättas. Miljöbalken bör i enlighet härmed ändras så att missbruk av allemansrätten förhindras. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Hållbarhetskommision, punkt 13 (fp, kd, c, mp)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Roger Karlsson (c) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ315 yrkande 1.

Ställningstagande

Framtidens stora miljöutmaningar måste hanteras med nya strategier. En lärdom från toppmötet i Johannesburg är att vi inte kan använda gamla tiders organisation, regelverk och styrmedel för att hantera den mycket genomgripande utveckling som krävs. Det gäller också i hög grad Sverige. Vi tror inte att det går att möta 2000-talets utmaningar med en struktur som utvecklats under efterkrigstiden och präglats av 1970- och 1980-talens frågeställningar. Det är tydligt att politiken inte har lyckats finna former för samverkan mellan olika sfärer i samhället, något som är helt nödvändigt om vi skall få till stånd en samlad utvecklingskraft. Vi anser därför att initiativ bör tas till en djupgående analys av vilka organisatoriska, lagstiftningsmässiga, ekonomiska samt forsknings- och utbildningsmässiga förändringar som behövs för att samhället bättre skall kunna arbeta för en hållbar utveckling. Särskilt bör denna analys beakta behoven av tvärdisciplinärt arbete över olika områdes- och sektorsgränser. Vi föreslår därför att en hållbarhetskommision tillsätts med uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av samhällets regelverk, styrmedel och upplysningsverksamhet som behöver göras, inte minst för att undvika att samhället motverkar goda initiativ från individer och företag. Kommissionens uppgift skall likaså vara att i samråd med näringsliv och opinionsbildande organisationer finna former för hur man skall integrera strävandena mot en hållbar utveckling och hur man bäst organiserar samhäl-

lets behov av utbildningsinsatser inom detta område. Kommissionen bör ha ekonomiska resurser för att initiera utredningar och riktad forskning inom sitt område. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Övriga lagstiftningsfrågor och administrativa frågor, punkt 14 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ432 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:MJ308 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ379, 2002/03:MJ385 och 2002/03:MJ433.

Ställningstagande

Två tredjedelar av vårt grundvatten är beroende av grusåsar. Eftersom denna typ av källa är så viktig bör grushushållningsplaner upprättas, regionalt och nationellt. Miljöbalken behöver dessutom ändras så att områden som är viktiga för vattenförsörjningen, såsom grundvattenförekomster, ytvatten och viktiga grusområden som kan användas för konstgjord grundvattenbildning, skall kunna anges som riksintresse. Som riksintresse anges i dag bara områden som är viktiga för anläggningar för vattenförsörjningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Tillsyn och sanktioner på miljörettens område, m.m. (m)

Bengt-Anders Johansson (m) och Cecilia Widegren (m) anför:

Miljöbalken behöver reformeras. Lagens legitimitet bland medborgarna är central för att den skall vara effektiv. Kritiken mot miljöbalken har varit massiv sedan den infördes. Vi vill arbeta för en bättre miljöbalk som utgår från att företag och enskilda skall kunna växa utan att för den delen göra avkall på miljökraven. Vi vill att miljömyndigheter i större utsträckning skall ta en rådgivande och hjälpande roll. Det finns tendenser att de i dag inte agerar på det viset. Vårt fokus är att minska byråkratin, öka rättssäkerheten och snabba på tillståndshanteringen. Miljöbalken får inte vara ett hinder för ett Sverige med växande välbstånd.

De förslag till förbättringar som återfinns i propositionen står vi bakom. Det är mindre förändringar som skapar större förståelse för miljölagstiftningen samtidigt som de inte försvagar miljökraven. Förändringarna räcker emellertid inte.

Just nu pågår Miljöbalkskommitténs arbete, och den förväntas lägga fram förslag som förbättrar balken. Därför har vi valt att i nuläget inte motionera eller reservera oss på en rad förslag i avvaktan på kommitténs förslag. Men vi driver en rad förbättringar inom kommittén. Förslag som en mera företagargränslig lagstiftning där större hänsyn tas till bl.a. småföretags situation. Vidare anser vi att enklare förseelser som att en företagare glömt lämna in en miljörapport eller köldmedierapport skall avkriminaliseras. En påminnelseavgift är fullt tillräcklig.

Handläggningstider för miljöprovning och tillsynsavgifternas nivå är andra exempel på frågor som vi anser måste utredas vidare. Vi återkommer med konkreta förslag till riksdagen när miljöbalkskommittén lagt fram sina förslag.

2. Reformering av miljöbalken m.m., punkt 1 (c)

Roger Karlsson (c) anför:

Med snart fyra år på nacken har miljöbalkens barnsjukdomar börjat bli allt tydligare. Företag pekas ut som miljöbrottslingar, fastän deras felande inte medfört någon direkt skada på människors hälsa eller miljön. Investeringar i nya anläggningar eller förändringar i befintliga försenas i årtal för att tillståndsprövsprocessen drar ut på tiden. Miljöbalkskommittén har en stor och angelägen uppgift i att lägga förslag så att balken verkligen kan bli det kraft-

fulla verktyg för att främja en hållbar utveckling där nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö som den skulle kunna vara.

Många regler i miljöbalken är utformade så att de inte bidrar till en bred delaktighet för att uppnå de övergripande målen i miljöbalken. Ett exempel är att tillsynsmyndigheter skall såväl döma ut miljöstraffavgift som anmäla till åklagare om en verksamhetsutövare kommit för sent med en miljörapport. Det spelar ingen roll om denna överträdelse mot administrativa krav i miljöbalken inte innebär någon fara för människors hälsa eller miljön. Enligt miljöbalken skall det lika fullt betraktas som ett miljöbrott. Den åtalsprövningsregel som föreslås i propositionen ändrar inte detta förhållande. Den administrativa bördan för tillsynsmyndigheter och åklagare kommer inte att minska eftersom kravet på att åtalsanmäla även vid triviala förseelser kommer att vara kvar. Jag anser att försummelser i underrättelse- och uppgiftsskyldigheten bör avkriminaliseras om de inte innebär en risk för människors hälsa eller miljön. En sådan avkriminalisering av vissa överträdelser gentemot miljöbalken skulle kunna bidra till ett bättre tillsynsklimat och till att spara tillsynsmyndigheternas resurser.

En annan angelägen uppgift för Miljöbalkskommittén är att lägga fram förslag som effektiviserar tillstånds- och tillsynsprocessen. Inriktningen på dessa förslag bör vara att minska byråkratin och snabba på ärendehantering. Byråkratin kan minskas genom att exempelvis begränsa anmälnings- och rapporteringskraven. Ärendehantering kan snabbas på genom att öppna möjligheter att anpassa en miljöprövnings omfattning bättre till vad det aktuella ärendet kräver, exempelvis genom påbyggnadstillstånd vid ändringar och mindre produktionsökningar. I dag krävs det ett helt nytt tillstånd, med allt vad det innebär, även för mindre förändringar. Detta hämmar utvecklingen av näringslivet i Sverige och gör dessutom att många investeringar i ny miljövänlig teknik inte blir genomförda.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2002/03:54 Tillsyn och sanktioner på miljörättens område :

att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i kommunallagen (1991:900).

Följdmotioner

2002/03:MJ18 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att införa en "förseningsavgift" i stället för miljö-sanktionsavgift för triviala förseelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om ändringar av systemet med miljö-sanktionsavgifter så att avgifterna tar hänsyn till företagens storlek, graden av miljöfara samt uppsåt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att avkriminalisera underrättelse- och uppgiftsskyldighet då det inte finns någon risk för människors hälsa eller miljön.

2002/03:MJ19 av Gunnar Goude och Claes Roxbergh (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om införande av regler i miljöbalken om att avfall till förbränning skall vara så väl sorterat att de nationella återvinningsmålen uppnås.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att införa en åtalsprövningsregel i miljöbalken och att avvakta med en sådan regel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en differentiering av miljö-sanktionsavgifter i relation till företagens omsättning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:MJ205 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utredning om gränsdragning mellan normalt utnyttjande av allemansrätten och kommersiellt utnyttjande av densamma.

2002/03:MJ213 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att lagregler om naturskyddsförrättning bör införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

2002/03:MJ218 av Maria Larsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om resurstilldelningen för tillsynsverksamheten enligt miljöbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att träffsäkerhetsanalys bör göras i åtalsärenden enligt miljöbalken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om miljöstraffavgifter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en översyn av miljöbalken med hänsyn tagen till små företags situation.

2002/03:MJ229 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en förenklad miljöprovning bör skapas för tillfälligt tillstånd att rena förorenad jord på plats.

2002/03:MJ232 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om decentralisering av beslut beträffande strandskyddet till kommunal nivå.

2002/03:MJ233 av Jan-Evert Rådström och Anders G Högmark (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa en generell rätt att bebygga mark nära stränder och vattendrag.

2002/03: MJ236 av Kenneth Johansson och Birgitta Carlsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i strandskyddet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättandet av en parlamentarisk utredning om strandskyddet.

2002/03: MJ237 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förtydligande av allemansrätten.

2002/03: MJ239 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i strandskyddsreglerna så att strandskyddet utformas på kommunal nivå.

2002/03: MJ249 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade möjligheter att utdela företagsbot.

2002/03: MJ250 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att strandskyddet bör ses över med sikte på att den enskilde markägaren ges större utrymme att fritt förfoga över sin egendom.

2002/03: MJ264 av Karin Svensson Smith m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lagändring så att juridiska personer skall kunna ställas till svars för miljöbrott.

2002/03: MJ268 av Per Westerberg m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värnandet av äganderätten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring i miljöbalken vad gäller allemansrätten och kommersiell verksamhet.

2002/03: MJ280 av Anna Ibrisagic (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddslagen.

2002/03:MJ293 av Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av miljöbalken.

2002/03:MJ302 av Lars Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ändringar i miljöbalken.

2002/03:MJ308 av Ingegerd Saarinen (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen/vattenskoterförordningen ses över så att definitionen på vattenskoter blir entydig i syfte att den särskilda reglering som gäller vattenskotertrafiken kan behållas.
2. Riksdagen begär att regeringen skall verka i EU för rätten att bibehålla de svenska regleringarna vattenskotertrafik.

2002/03:MJ315 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en hållbarhetskommision med uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av samhällets regelverk, styrmedel och upplysningsverksamhet som behöver göras.

2002/03:MJ317 av Jan Andersson och Annika Carlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning för skyddande av skog.

2002/03:MJ345 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om differentierat strandskydd.

2002/03:MJ353 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla reglerna i miljöbalken i syfte att ge bättre förutsättningar för jordbruksnäringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av rättssäkerheten i samband med miljöbalken.

2002/03:MJ355 av Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äganderätten inte får urholkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av klara och tydliga ersättningsregler.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommersiellt missbruk av allemansrätten.

2002/03: MJ376 av Åsa Domeij och Mikaela Valtersson (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder bör ges rätt att utfärda generella föreskrifter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder bör ges rätt att förelägga kommunen att upprätta åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet.

2002/03: MJ379 av Sören Wibe och Lena Sandlin-Hedman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den myndighet som skall ersätta ESO, och som skall syssla med miljöstudier, förläggas till Umeå.

2002/03: MJ382 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av skärpning av strandskyddslagstiftningen.

2002/03: MJ384 av Sven-Erik Sjöstrand och Kjell-Erik Karlsson (båda v):

Riksdagen begär att regeringen utformar direktiv för en utvärdering av miljöledningssystemen inom myndigheter.

2002/03: MJ385 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en särskild utredare för att utröna effekterna av flygbesprutning, punkt-bekämpningar med bekämpningsmedel samt utvärdera Miljöskadefondens verksamhet.

2002/03: MJ390 av Claes Västerteg (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i strandskyddet.

2002/03: MJ410 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att vi nu decentraliserar miljökontrollen av vattenverksamhet och av tyngre och större enheter, som till exempel basindustrin, till den kommunala nivån.

2002/03: MJ416 av Per Erik Granström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en modernisering av strandskyddsbestämmelserna.

2002/03: MJ420 av Per Westerberg m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förändra miljöbalken så att den kan bli ett effektivt verktyg i miljöarbetet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en förändrad tillsynsverksamhet.

2002/03: MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i första hand avsätta statligt ägd skog framför privatägd skog till reservat när likvärdiga skyddsvärden finns att tillgå i statlig ägo.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatoriska samråd mellan myndigheter och markägare vid inventering av markområden.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att värna och stärka den privata äganderätten.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör gå före och sanera de förorenade markområden som statliga verksamheter orsakat.

2002/03: MJ429 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra miljöbalken.

2002/03: MJ432 av Alf Svensson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grushushållningsplaner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till kommunerna för upprätthållande av miljöbalkens ambitioner.

2002/03: MJ433 av Sven Bergström och Birgitta Carlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att SMHI skall ges ett uttryckligt uppdrag att utan dröjsmål och utan kostnad via Internet tillhandahålla sådana observationer och MHO-data som kan vara av betydelse för den enskilde medborgaren som underlag för dennes beslut om skydd mot väderrelaterade skador.

2002/03: MJ437 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av miljöbalken.

2002/03: MJ438 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Göran Norlander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddet.

2002/03: MJ466 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommuner i glesbygd skall ges rätt att undanta vissa områden från strandskyddsbestämmelser.

2002/03: MJ473 av Marie Granlund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddets betydelse för allemansrätten.

2002/03: N227 av Bo Lundgren m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer företagervänlig miljöbalk.

2002/03: N269 av Per Westerberg m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning vid inskränkning av ägande- och förfoganderätten.

2002/03: N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta strandnära bebyggelse.

2002/03: N345 av Maud Olofsson m.fl. (c):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att förhindra missbruket av allemansrätten i kommersiellt bruk för att i stället skapa förutsättningar för markägaren och det lokala näringslivet att utveckla verksamheten efter de lokala förutsättningarna.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att kommunerna bör ha ansvaret för utformningen av strandskyddet.

2002/03:N391 av Lars Lindén m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av allemansrättens utformning när det gäller kommersiell verksamhet på enskilda mark.

2002/03:Bo223 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

7. Riksdagen beslutar om ändring av lagstiftningen för strandskyddet i enlighet med vad som i motionen anförs.

2002/03:Bo265 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överförs till kommunerna och att länsstyrelserna erhåller prövningsrätt.

2002/03:Bo319 av Carin Lundberg m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunernas ansvar för tillsyn över det enskilda bygandets miljöhänsyn enligt miljöbalken tydliggörs.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken

dels att 19 kap. 5 §, 26 kap. 4 §, 29 kap. 8, 9 och 11 §§ samt 30 kap.

2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 22 kap. 25 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.**5 §²**

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder skall tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,

2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

2 a. 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

4. 22 kap. 6 § om talerätt,

5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,

7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,

8. 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

9. 22 kap. 26 § om särskild dom,

10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

11. 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

12. 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör deponering av avfall skall också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a § om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

I ärenden som rör deponering eller förbränning av avfall skall också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a *respektive* 25 b § om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG av den 4 december 2000 om förbränning av avfall (EGT L 332, 28.12.2000, s. 91, Celex 32000L0076).

² Senaste lydelse 2002:175.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***22 kap.***25 b §*

En dom som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med förbränning av avfall skall dessutom alltid innehålla

1. uppgifter om förbränningsanläggningens totala kapacitet för förbränning av avfall,

2. en förteckning över de avfallskategorier och de avfallsmängder som får förbrännas,

3. en förteckning över de mängder av olika kategorier av farligt avfall som får förbrännas,

4. i fråga om det farliga avfall som får förbrännas, villkor om avfallets minsta och högsta flöde, lägsta och högsta värmevärde samt maximala innehåll av föroreningar,

5. villkor om längsta tid under vilken det i samband med tekniskt oundvikliga driftstopp, driftstörningar eller fel i renings- eller mätutrustning får ske sådana utsläpp av föroreningar till luft och vatten som överskrider fastställda värden.

26 kap.*4 §*

Har en kommun gjort framställning om överlåtelse av tillsynen enligt 3 § och finner den tillsynsmyndighet som avses där att tillsynen inte bör överlätas i enlighet med framställningen, skall tillsynsmyndigheten med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för avgörande, om kommunen begär det.

Tillsynsmyndigheten får återkalla överlåtelsen av tillsyn till en kommun. Har regeringen beslutat om överlåtelse, skall regeringen besluta om återkallelse.

Tillsynsmyndigheten får återkalla överlåtelsen av tillsyn till en kommun. *Tillsynsmyndigheten skall återkalla överlåtelsen om kommunen ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot 3 kap. 5 § andra stycket kommunallagen (1991:900).* Har regeringen beslutat om överlåtelse, skall regeringen besluta om återkallelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***29 kap.****8 §³**

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 §, om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelse har föreskrivits är straffbelagd,

2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,

3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotop-skyddsområde enligt 7 kap. 11 §,

4. föreskrifter som behövs för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,

5. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,

6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,

7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,

8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,

9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,

10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna beträffande miljöriskområde enligt 10 kap. 12 §,

15. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 17 § första stycket eller 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en verksamhet enligt 12 kap. 6 § tredje stycket,

17. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter om utredning och försiktighetsmått vid gen-teknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 18 § andra stycket,

20. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 19 § första stycket,

21. föreskrifter som avser förbränning, handel, överlåtelse eller inför-sel av bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 21 §,

³ Senaste lydelse 2002:175.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

21 a. *förbud att saluföra bensin
eller dieselbrännolja enligt
14 kap. 22 §,*

22. *föreskrifter i fråga om hantering, införsel eller utförsel av kemiska
produkter eller biotekniska organismer meddelade med stöd av 14 kap.
24 §,*

23. *förbud att hantera, föra in eller föra ut kemisk produkt eller
bioteknisk organism enligt 14 kap. 25 §,*

24. *förbud mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap.
31 §,*

25. *skyldighet att göra anmälan
eller lämna uppgifter enligt rådets
förordning (EEG) nr 2455/92 av
den 23 juli 1992 om export och
import av vissa farliga kemikalier,
senast ändrad genom kommissio-
nens förordning (EG) nr 2247/98
av den 13 oktober 1998 eller att
lämna uppgifter enligt rådets
förordning (EEG) nr 793/93 av
den 23 mars 1993 om bedömning
och kontroll av risker med existe-
rande ämnen,*

26. *förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt Europaparlamen-
tets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om
ämnen som bryter ned ozonskiktet⁷, senast ändrad genom förordning
(EG) nr 2039/2000⁸,*

27. *bestämmelser om transport
och därigenom transporterar avfall
i strid mot rådets förordning
(EEG) nr 259/93 av den 1 februari
1993 om övervakning och kontroll
av avfallstransporter inom, till och
från Europeiska gemenskapen,
senast ändrad genom kommissio-
nens beslut 1999/816/EG,*

28. *en bestämmelse eller mot
villkor i beslut i enskilt fall som
meddelats med stöd av rådets
förordning (EG) nr 338/97 av den
9 december 1996 om skyddet av*

25. *skyldighet att göra anmälan
eller lämna uppgifter enligt rådets
förordning (EEG) nr 2455/92 av
den 23 juli 1992 om export och
import av vissa farliga kemi-
kalier⁴, senast ändrad genom
kommissionens förordning (EG)
nr 300/2002⁵, eller att lämna
uppgifter enligt rådets förordning
(EEG) nr 793/93 av den 23 mars
1993 om bedömning och kontroll
av risker med existerande ämnen⁶,*

27. *bestämmelser om transport
och därigenom transporterar avfall
i strid mot rådets förordning
(EEG) nr 259/93 av den 1 februari
1993 om övervakning och kontroll
av avfallstransporter inom, till och
från Europeiska gemenskapen⁹,
senast ändrad genom kom-
missionens förordning (EG)
2557/2001¹⁰,*

28. *en bestämmelse eller mot
villkor i beslut i enskilt fall som
meddelats med stöd av rådets
förordning (EG) nr 338/97 av den
9 december 1996 om skyddet av*

⁴ EGT L 251, 29.8.1992, s. 13 (Celex 31992R2455).

⁵ EGT L 52, 22.2.2002, s. 1 (Celex 32002R0300).

⁶ EGT L 84, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

⁷ EGT L 244, 29.9.2000, s. 1 (Celex 32000R2037).

⁸ EGT L 244, 29.9.2000, s. 26 (Celex 32000R2039).

⁹ EGT L 30, 6.2.1993, s. 40 (Celex 31993R0259).

¹⁰ EGT L 349, 31.12.2001, s. 1 (Celex 32001R2557).

Nuvarande lydelse

arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 1579/2001, såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

För försök till brott mot första stycket 24 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

Föreslagen lydelse

arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem¹¹, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 2476/2001¹², såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

9 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot

1. föreskrifter om allmänhetens uppträdande meddelade med stöd av 7 kap. 30 §,

2. föreskrifter om förbud mot djurhållning meddelade med stöd av 9 kap. 11 §,

3. föreskrifter till skydd mot olägenheter för människors hälsa meddelade med stöd av 9 kap. 12 §,

4. skyldighet att göra anmälan enligt 11 kap. 15 § tredje stycket om arbeten som kan skada fisket,

5. föreskrifter rörande skötsel av jordbruksmark meddelade med stöd av 12 kap. 8 §,

6. föreskrifter om begränsning av djurantalet i ett jordbruk m.m. meddelade med stöd av 12 kap. 10 §,

7. förbud eller föreskrifter om transport enligt 15 kap. 21 § genom att yrkesmässigt eller annars i större omfattning samla in och forsla bort avfall,

8. föreskrifter om borttransport meddelade med stöd av 15 kap. 25 § första stycket 2,

9. nya eller ändrade villkor för vilthägn enligt 24 kap. 12 §,

10. förbud mot fiske enligt 28 kap. 13 §,

11. skyldighet enligt rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 938/97 av den

11. skyldighet enligt rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem¹³, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr

¹¹ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

¹² EGT L 334, 18.12.2001, s. 3 (Celex 32001R2476).

¹³ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

Nuvarande lydelse

26 maj 1997 att i en ansökan eller annan handling lämna uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

Föreslagen lydelse

2476/2001¹⁴, att i en ansökan eller annan handling lämna uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

11 §¹⁵

Om gärning som avses i 3–10 §§ är att anse som ringa, döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt detta kapitel döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt detta kapitel för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Om en gärning som avses i 4–10 §§ kan föranleda miljöskaktionsavgift och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, får åtal väckas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

30 kap.

2 §

Regeringen meddelar föreskrifter om de överträdelser för vilka miljöskaktionsavgift skall betalas och om avgiftens storlek för olika överträdelser. När avgiftens storlek bestäms, skall hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

Miljöskaktionsavgiften skall uppgå till minst 5 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.

Miljöskaktionsavgiften skall uppgå till minst 1 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2003.

¹⁴ EGT L 334, 18.12.2001, s. 3 (Celex 32001R2476).

¹⁵ Senaste lydelse 2000:1235.

2 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 25 och 27 §§ samt 7 kap. 15 § kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

25 §

En förtroendevald eller en anställd hos kommunen eller landstinget är jävig, om

1. saken angår honom själv eller hans make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,

2. han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

3. han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

4. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han själv är knuten till,

4. han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

5. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

27 §¹⁶

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller landstinget äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller landstinget utser minst hälften av styrelseledamöterna, skall jäv enligt 25 § 2 eller 4 inte anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ärendet är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Vad som nu har sagts gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller landstinget äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller landstinget utser minst hälften av styrelseledamöterna, skall jäv enligt 25 § 2 eller 5 inte anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ärendet är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Vad som nu har sagts gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

¹⁶ Senaste lydelse 1994:690.

Nuvarande lydelse

Jäv enligt 25 § 4 skall inte heller anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ett ärende hos en nämnd tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

Föreslagen lydelse

Jäv enligt 25 § 5 skall inte heller anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ett ärende hos en nämnd tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

7 kap.

15 §

Vad som föreskrivs i denna lag om jäv för den som skall handlägga ett ärende hos en nämnd skall gälla också för personalföreträdare i nämnden.

Jäv enligt 6 kap. 25 § 4 skall dock inte anses föreligga enbart på grund av att personalföreträdaren

Jäv enligt 6 kap. 25 § 5 skall dock inte anses föreligga enbart på grund av att personalföreträdaren

1. är förtroendeman eller funktionär hos en arbetstagarorganisation som har intressen att bevaka i ärendet, eller

2. har, i den egenskap som anges i 1, företrätt organisationen i en sådan förhandling i ärendet som har ägt rum enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2003.